

EL POU DE LA GALLINA

Núm. 400

elpou.cat | 4,50€ | setembre 2023

REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

MANRESA EN 400 POUS

L'entrevista a
Maria Teresa
Vilajeliu,
exregidora i
activista social

Are U ready?

ESCOLA
D'IDIOMES

UMANRESA

Inscripcions
obertes

**Cursos d'idiomes a la universitat,
oberts a tothom!**

ANGLÈS · FRANCÈS · ITALIÀ · ALEMANY
RUS · JAPONÈS · XINÈS · CASTELLÀ · CATALÀ

Més informació:
idiomes.umanresa.cat
T. 93 877 41 79

El Pou, un tresor

Arrivar a la publicació de 400 edicions al llarg de 36 anys i mig és motiu d'orgull. L'empresa mensual no és gens fàcil si tenim en compte que l'engranatge que fa possible l'edició del **Pou** no és professional, no té afany de lucre i persisteix en l'esperit fundacional de ser «una veu independent a Manresa». La premissa és tendir-hi, encara que, sovint, sigui inevitable prendre partit i absolutament impossible ser del tot objectius. L'equip editorial i administratiu no s'hi guanya la vida, fent la revista, però acredita expertesa i *savoir faire* per capejar els esculls continus de la premsa escrita des de la diada de Sant Jordi de 1987 fins avui: la crisi generalitzada de les capçaleres de paper, la irrupció de les noves tecnologies, la multiplicació dels impactes comunicatius en un món globalitzat i, sobretot, el canvi d'hàbits en el

consum de notícies i continguts informatius impresos, coincidint amb la caiguda en picat de la lectura.

Amb tot, el **Pou** hi continua sent mes rere mes. A banda de la tenacitat i l'esforç impagable i voluntari de tants i tantes col·laboradors, l'èxit de la revista –podem parlar d'èxit ni que sigui mesurat o circumscrit al nostre territori d'influència– són els continguts. El repte de seguir generant històries i resseguir la crònica social d'entorn més immediat per, al capdavall, atresorar la memòria des d'un punt de vista més o menys crític. I presentar-ho als lectors amb voluntat divulgativa, reflexiva o de relat costumista, multiplicant la força que els moments viscuts adquireixen al cap dels anys. Per aquest motiu cal que ens congratulem i ens sentim satisfets de la feina feta. Una tasca que ni de bon tros s'ha acabat. Ara cal que ens responsabilitzem tots, editors –però també lectors i subscriptors– i trasludem a les generacions futures el valor d'un petit gran tresor com el **Pou**.

Debat sobre gossos que ajuden persones, al Casino

El dia 5 de juliol, es va fer una nova taula rodona, dins del cicle *Temes del Pou*, a la Sala d'Actes del Casino, sobre *Gossos que ajuden persones*, amb la intervenció de Teo Marco Rubio, usuari del gos pigall Luigi; Rosabel Prados, propietària de la gossa terrier Liva, i Marc Prat, propietari del gos adoptat Denko. Durant l'acte es va presentar la revista d'estiu, que dedicava el tema central a parlar dels gossos i el benestar de les persones que hi tenen contacte.

La revista va ser a la festa de Sant Ignasi

El dia 31 de juliol, **El Pou de la gallina** va ser present en la Fira de Sant Ignasi organitzada per l'Associació de Comerciants de Sobrerroca, plaça Major, Sant Miquel i voltants, amb una parada davant del local de la redacció, que va rebre una concurrència força nombrosa.

Francesc Rubí clou una etapa intensa a la revista

El fotògraf Francesc Rubí i Casals tanca aquest mes una etapa d'intensa dedicació a la revista, on ha col·laborat durant trenta anys, especialment en l'elaboració de les imatges de la portada, el tema del mes i l'entrevista a fons. Alhora que li agraïm molt la bona feina feta, li desitgem molts èxits en les noves iniciatives que vol tirar endavant.

Quim Noguero, nou cap de redacció de 'Serra d'Or'

El filòleg i periodista Joaquim Noguero, col·laborador habitual en les pàgines de cultura d'aquesta publicació, ha estat nomenat pel Monestir de Montserrat com a Cap del Consell de Redacció de la revista *Serra d'Or*. Substitueix en el càrrec el periodista i escriptor Francesc-Marc Álvaro, que va presentar la renúncia el passat mes de juny per passar a l'activitat política.

Canvis en la maquetatció del Pou

Coincidint amb la publicació del número 400, la revista estrena canvis en tipografies i imatge, amb la voluntat d'adaptar-se a les noves tendències en el món de l'edició. D'altra banda, Marc Prat es fa càrrec de la maquetatció de la publicació, en substitució de Jana Fontdevila, que hi ha estat treballant durant els darrers set anys. Agraïm la dedicació de la Jana durant tots aquests anys i li desitgem el millor en la seva trajectòria futura.

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret,

Josep Maria Mata, Lluís Matamala,

Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi

Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:

Carrer Sobrerroca, 24, baixos

08241 - Manresa

Telèfon: 93 872 50 18

www.elpou.cat

elpou@elpou.cat

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Jordi Estrada, Marta Jorge,

Josep M. Oliva, Alba Pararols, Marc Prat,

Ferran Sardans.

Disseny: Carles Claret i Marc Prat

Maquetació: Marc Prat

Portada: Fotografia d'Enric Casas amb la gent del Pou que ha col·laborat en els 400 números.

Fotografia: Jordi Alavedra, Enric Casas, Joan Closas, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:

Marc Prat

Expansió publicitària:

Publicitat Clarena

Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86

Impressió:

INOM, SA. Era de l'Hugueta, 7.

Tel. 93 878 41 20

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.

Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987

ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió

SUMARI

Setembre 2023. Núm. 400

06 DE MES A MES

ÀLBUM DE VISITES

08 JOAN PERA

Ramon Fontdevila

10 FAVETS...

CARNETS

Josep M. Oliva

CAL MANEL I FESTA MAJOR

Jordi Sardans

11 ... I TREMENDES

L'EGOISME DE SEMPRES

Marta Jorge

BE REAL

Àngels Fusté

12 TEMA DEL MES

MANRESA, ARA FA 400 POUS

Xavier Domènech, Xavier Rubio,

Sílvia Gratacòs, Ignasi Perramon,

Josep Ramon Mora, Josefina

Recasens, Joan Morros, Lluís

Guerrero, Eudald Tomasa i Josep

Camprubí

D'AQUÍ I D'ALLÀ

34 LAURA COMA.

LEEDS (UK)

INNOVACIÓ I TECNOLOGIA

36 FITXA TÈCNICA D'UN CREUER

Josep M. Macià

SAPS QUÈ MENGES?

38 MÍTES A L'HORA D'ESMORZAR

Marta Jorge

INDRETS

40 EL GORG DE LA CASA NOVA

(BIARRITZ)

Josep Girabal i Josep M. Mata

NATURA URBANA

42 ARBRES MONUMENTALS

Ignasi Cebrian

L'ENTREVISTA

44 M. TERESA VILAJELIU ROIG

Jordi Sardans

CULTURA

49 QUADERNS DE TALLERS

Josep Maria Massegú

FILA CULTURAL

50 A LA VILA D'ARGENÇOLA, WAGNER S'HI SENTIRIA COM A CASA

Jordi Estrada

LÈXIC A LA MANRESANA

52 VIGILAR UN PAPER

Jaume Puig

CRÒNICA SOCIAL

53 CLIMENT OLIVERÓ, FOTÒGRAF DE POSTALS

J. S.

54 PROPOSTES

Maria Camp, Joan Morros, Joan
Tomasa i Marc Vilanova

55 PATRIMONI CIUTADÀ

CASA IGNASI CASANOVAS

Lluís Virós

56 FANAL DE CUA

MARLOWE AL MIAMI

Llorenç Capdevila

IRRADIADORS (CULTURALS)

Eudald Tomasa

57 EL CUL DEL POU

L'Ajuntament aprova un milió d'euros en sous

4 de juliol. En el ple de retribucions i dedicació dels membres de la Corporació, l'equip de govern aprova un total de 958.631 euros bruts en sous per als regidors de govern de l'Ajuntament i dels càrrecs de confiança, a més del règim d'indemnitzacions i dietes de la resta de membres corporatius i les indemnitzacions als grups polítics municipals.

La UPC celebra els 80 anys

10 de juliol. El conseller de Recerca i Universitats, Joaquim Nadal, presideix l'acte commemoratiu dels 80 anys de l'Escola Politècnica Superiors d'Enginyeria de Manresa, amb una taula rodona sobre el passat i el futur, i amb la Fàbrica Nova en l'horitzó.

Xavier Obradors rep un reconeixement a Honolulu

11 de juliol. L'investigador manresà Xavier Obradors, professor d'investigació de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona, rep a Honolulu (Hawaii) el premi a la trajectòria professional de la Societat Internacional de Materials Criogènics, la més important del món en aquest àmbit.

Moren Anna Rotllan, Albert Torras i Joan Vila

22 de juliol. La professora de francès Anna Rotllan, impulsora de la Francophonie a Manresa, mor als 74 anys. El dia 2 d'agost, mor als 87 anys el fundador del restaurant Ca l'Ermitanet, Albert Torras, posseïdor d'una important

col·lecció de tractors. El dia 5, mor als 97 anys Joan Vila, propietari de la finca Urpina, cedida a Ampans.

La Festa del Tomàquet amplia espais

22 de juliol. La setena edició de la Festa del Tomàquet desplaça la trobada de cuiners i productors a Castelladral i repeteix mercat al passeig de Pere III, amb una vintena de productors. Un altre dels actes destacats és el Sopar del Tomàquet al parc de la Seu, amb 162 inscrits.

Morral exposa acrílic al Casino

16 de juny. L'artista Josep Morral inaugura a l'Espai 7 del Casino l'exposició: *de llum i aire*, com a guanyador del premi Cercle Artístic en Acrílic, en el marc dels Premis Lacetània 2022.

Joan Dausà clou els Sons del Camí

23 de juliol. El concert de Joan Dausà al parc de la Seu clou el cicle Sons del Camí, que havia encetat el dia 13 el músic igualadí Enric Verdaguer, als jardins de la Cova, seguit d'altres actuacions com la de la manresana Berta Sala.

Àmplia victòria del PSC en les eleccions al Congrés

23 de juliol. Amb una forta abstenció (38,35%), el PSC s'imposa a Manresa en les eleccions al Congrés de Diputats amb 9.946 vots (31,28%), seguit de Junts, amb 5.509

fa 25 anys

El campus consolidava l'oferta universitària

El número de setembre de 1998 de la revista publicava el reportatge central, que analitzava el nou impuls que es volia donar als estudis universitaris a la ciutat. A partir de la creació imminent del nou campus a l'antic escorxador, es volia donar servei als estudiants provinents de l'Escola Universitària Politècnica de Manresa, que era l'únic centre universitari públic, la Fundació Universitària del Bages, que es plantejava un model flexible, i la Universitat Oberta de Catalunya, amb un centre de suport a la ciutat. També hi funcionaven l'Escola Universitària de Turisme, depenent de l'Escola Joviat, i l'Escola Agrària.

Creu Roja celebrava el centenari

El dia 22 de setembre, amb una conferència de Jesús Serra Santamans al Saló de Sessions, es commemoraven els cent anys de Creu Roja Manresa, presidida per Florenci Serra. El dia 4 del mateix mes, el teatre Conservatori havia estrenat la reforma de la platea i noves butaques. Set dies més tard, el diari *Regió7* embolicava Montserrat amb cinta quadribarrada per commemorar els seus vint anys, amb l'ajuda de 200 voluntaris, i el mateix dia, Manel Camp estrenava l'espectacle *Cançó* a la plaça Major, també de la mà del diari. I el dia 16, Gossos enregistraven en directe al Conservatori nou disc, envoltats de músics de prestigi.

vots (17,32%); ERC, 5.090 vots (16,01%); Sumar, 3.368 (10,59%); PP, 2.993 (9,41%); VOX, 2.351 (7,39%); CUP, 1.431 (4,50%) i PDCAT, 420 (1,32%).

El Nou Congost acull el Catalunya-Argentina

25 de juliol. Les seleccions de bàsquet de Catalunya i Argentina s'enfronten al Nou Congost, amb motiu del centenari del bàsquet català, amb victòria dels argentins (88-94).

Montserrat Riu exposa '1280°'

24 d'agost. La ceramista Montserrat Riu inaugura exposició al Casino. Una mostra de la seva dilatada trajectòria artística i del seu univers creatiu, on les peces creixen entre argiles, gres, refractaris, porcellanes, materials trobats i pigments.

Microscopies arriba a l'entorn de l'Agulla

25 d'agost. La quarta edició del festival Microscopies, impulsat pel Centre d'Art Contemporani El Forn de la Calç, instal·la vuit obres efímeres a l'entorn del parc de l'Agulla.

La pluja fa patir en una Festa Major multitudinària

26 d'agost. El pregó de la científica Núria López-Bigas, doctora en Biologia i experta en Genètica Mèdica i en Biologia Computacional i Bioinformàtica enceta els actes de la Festa Major, marcats per l'amenaça dels xàfecs, que obliguen a traslladar alguns actes al teatre Conservatori.

Jordi Sardans

Centre d'Esports Manresa

La presidenta del Centre d'Esports Manresa, Ruth Guerrero, va ser de les primeres a posicionar-se en contra de Luis Rubiales, president de la Reial Federació Espanyola de Futbol, pel seu comportament inadmissible en la final del Mundial femení de futbol, ja que «tira per terra la nostra feina per evitar conductes sexistes, amb l'objectiu d'arribar a una igualtat real i efectiva», segons declarava Guerrero. Així mateix considera que no sumar-se a l'allau de protestes és esdevenir còmplices d'unes actituds que encara segueixen normalitzades en la nostra societat. El club està millorant esportivament i ha augmentat considerablement el nombre d'abonats. Des de la temporada 2021-22, juga a la segona divisió RFEF i l'agost passat van quedar segons del Torneig d'Històrics de Catalunya, en caure contra la Unió Esportiva Sant Andreu, en la tanda de penals, després d'haver empatat a un, en un partit disputat a l'estadi Nou Sardenya de Barcelona.

La científica Núria López-Bigas en el pregó de Festa Major. (foto Ajuntament de Manresa)

A més del castell de focs i el correfoc, molt concorregut, destaquen el concert multitudinari de The Tyets i la primera edició del Guirigall FM, mentre que l'Alternativa es-trena l'espai de la Terrasetta, a la plaça de la Música.

Tornen els Jocs al Carrer

29 d'agost. La plaça de Sant Domènec acull la primera prova de la Setmana dels Jocs al Carrer, organitzada pel CAE. Durant set dies, els jocs s'escampen per les places del Centre Històric i arriben a l'Espai 1522 com a novetat.

Comencen a retirar les gàbies del parc Vila Closes

30 d'agost. L'Ajuntament de Manresa inicia els treballs per treure les estructures metàl·liques del parc Vila Closes de la plaça Catalunya, després de deu anys de múltiples reivindicacions veïnals.

Plaça de l'Onze de Setembre

Portem uns mesos en què el manteniment de la ciutat de Manresa podria millorar, però en alguns casos la desídia i el risc d'algunes situacions fan que sigui d'urgència començar-hi a posar fil a l'agulla. A més de Cal Gravat, és especialment greu la situació de la Plaça Onze de Setembre, on les lloses del paviment estan perillosament aixecades i fetes malbé en dos trams molt concrets de les puntes de la plaça, especialment al que hi ha més al costat del supermercat Llobet. El dissabte dia 26 van caure-hi dues dones en tan sols deu minuts de diferència. No hi ha cap justificació per tenir una ciutat tan descuidada. Es pot entendre que la font no funcioni, a causa, ens diuen, de la sequera, tot i que també fa malbé l'entorn, però el que no es pot fer és posar en perill als ciutadans. I ens felicitem pel retorn de l'estelada, després d'una polèmica ridícula, ja que forma part d'una plaça que la ciutat dedica a l'Onze de Setembre.

... i avall

Fotografia de Joan Closas
Text de Ramon Fontdevila

Manresa, devota de Joan Pera

Joan Pera (Mataró, 1948) troba a Manresa un públic fidel, que no vol perdre-se'n pas cap convocatòria. El Galliner el va començar a programar l'agost de 1997. Perquè el fet és que surt Joan Pera a l'escenari i ja hi ha qui riu només de veure'l caminar! Cal dir que molt abans del Galliner, l'home ja havia actuat a Manresa, amb aquella espriuana *Primera història d'Esther*, amb la companyia d'Adrià Gual, el 1977. Després va venir a la programació del Teló, de la mà de l'Agrupació Cultural del Bages, que el març de 1993 presentava al Conservatori *No et vesteixis per sopar*, amb Carles Canut i Amparo Moreno. Espriu quedava enrere! I va ser el 8 d'octubre de 1994, també amb la programació del Teló, que ens arribava per primer cop *La extraña pareja*, amb Paco Morán, omplint dues funcions al Conservatori. «I doncs, no va ser El Galliner qui va portar aquesta obra per primera vegada a Manresa» desmitifica Joan Morros. I rebla: «Això sí, amb la d'enguany, des de 1997 que l'hem fet venir a onze festes majors...». Enguany hi acaba de tornar: el dissabte 26 d'agost, i mentre Manresa es preparava per rebre la pluja, el Kursaal omplia ordenadament dues sessions de *Júnior*, la darrera proposta d'aquest gran comediant. Perquè sens dubte Joan Pera és un dels actors més populars del país, de teatre i cinema, i també de doblatge: és la veu de Woody Allen, de Peter Sellers o de Rowan Atkinson en el paper de *Mr Bean* o *L'escurçó negre*. Pioner en sèries de tele-

visió, encara hi ha qui el recorda com el nebot de Joan Capri, en aquell *Doctor Caparrós, medicina general*, o al costat de Mary Santpere a *Amor, salut i feina*. D'això aviat farà mig segle! L'any 1994, *La extraña pareja* va esdevenir un autèntic fenomen que es representaria més de cinc anys, i que es va acomiadar amb una funció de rècord Guinness al Palau Sant Jordi, amb 14.797 entrades venudes. A Manresa es va tornar a representar el 1997, els dies 10 de març i 1 de setembre, sumant quatre funcions, i quatre més el 1998 entre la Llum i la Festa Major, sempre a la Sala Ciutat, de platea més gran. Més endavant vindrien *La jaula de las locas* (quatre sessions el 2000) i ¡Mamaaaá! (2003), la tercera i darrera producció que faria al costat de Morán. Després de *Matar al presidente* (2005) arribarien les tres funcions de 2007 que van suposar el seu desembarcament al Kursaal amb *Óscar, una maleta, dos maletes, tres maletes*. Fet i fet, tota la seva producció ha passat per Manresa amb èxit, fins al punt que també va tornar *La extraña pareja* en dues funcions més la Festa Major de 2014, aleshores amb Antonio Dechent substituint Paco Morán! I tot això fins a les més recents comèdies com han estat *Alguns neixen estrellats* (FM 2019), *El pare de la núvia* (FM 2020) o *Màster Xof* (28 de setembre de 2022). La ciutat li és devota i ell, a la recíproca, ho és amb Manresa i el record que serva de Maria Matilde Almendros a qui, ara fa un any, homenatjava: «Ella va ser la primera a confiar en mi».

30% DESCOMPTE
SUBSCRIPTORS DEL POU

COL·LECCIÓ 2023 DISPONIBLE A LA WEB*

*Demana codi descompte a elpou@elpou.cat. Unitats limitades

Carrer del Timó, 23-25
Polígon Industrial Olius
OLIUS (Lleida)
Tel. 606 995 102
shooterpadel@shooterpadel.com

WWW.SHOOTERPADEL.COM

Josep M. Oliva

Carnets

Fent una d'aquelles neteges de paperam acumulat durant molts anys, vaig reunir en una capseta tots els carnets que he arribat a tenir i que encara conservo. Repassar-los és com fer un repàs de la meua vida. Una mirada retrospectiva a èpoques i moments que tenia oblidats. Llocs per on vaig passar fa qui sap quan i adhesions que ni tan sols recordava. Com haver-me fet soci de la Cooperativa Abacus, que és una cosa que ara ni em passaria pel cap, perquè s'han tornat molt senyorets i és l'últim lloc on aniria a comprar un llibre. Deixant de banda carnets d'identitat i de conduir, de tots els altres que tinc el més antic és el de la Biblioteca Popular. És del 1971, tenia tretze anys i incorporava una foto grapada que algú de la classe es va cuidar d'alterar guixant-m'hi un bigoti. Era un carnet que et servia per treure llibres de la biblioteca i gairebé anava lligat al fet d'estudiar a l'Institut. Però, fora d'aquella funció pràctica, em feia també una certa il·lusió tenir-lo. Llavors, portar a la cartera un carnet del que fos, semblava com si vestís, com si et donés un aire d'adult. I molts cops t'inscrivies on fos –sempre que no s'hagués de pagar– tan sols per tenir el carnet d'aquella associació. Així va ser com als catorze anys em vaig fer del club de la revista Pato Donald i vaig aconseguir un carnet tot llampant, de color groc i amb la cara del famós ànec: Club Donald, deia, i hi afegia «carnet de miembro». Si n'era jo de feliç amb aquell carnet!

Després van venir carnets més seriosos: el de l'Institut, el de la biblioteca de la Caixa de Pensions, el de Foto Art, el de Cineclub, el del Montepio de Conductors, el de Bloc, el del Club Regió7, el d'estudiant de l'Autònoma, els de corresponsal a Manresa de Tele-Exprés i Mundo Diario, el d'Ona7 Ràdio, el de l'Escola Oficial d'Idiomes, el d'Unicef, el de Greenpeace, el de l'OCU, el del Club Vanguardia... Fa anys que no estreno cap carnet que no sigui un d'aquells obligats i imprescindibles, però encara recordo amb tendresa l'alegria que em va fer rebre el del club d'amics del Pato Donald. A hores d'ara ja només em trauria el dels amics amb dret «a roce». Però no existeix. He après que per a les millors coses de la vida no calen carnets.

Jordi Sardans

Cal Manel i festa major

El passat divendres 25 d'agost va ser el darrer dia de calor intensa de l'estiu manresà i potser per això una multitud es va llançar al carrer. Eren més de les onze de la nit quan terrasses, bars, restaurants i d'altres establiments estaven plens de gent, com feia dies que no havia vist a la ciutat, ja que habitualment s'hi produeix un fals toc de queda que fa que a partir de les deu del vespre no hi passegi pràcticament ningú, llevat d'algunes bandes juvenils més o menys organitzades que des de fa uns mesos s'hi han instal·lat sembla que de manera permanent. Famílies senceres originàries del país compartien l'espai amb ciutadans immigrants, majoritàriament de cultures marroquines i sud-americanes: ballaven i es divertien al voltant de Sant Domènec amb Coco Town, responsables d'una festa amb ballarins, xanquers i animadors, amb música dels DJ Arzzett, Kevin Leal i Òscar Nadal. Una mica més tard vaig entrar a Cal Manel amb la intenció de menjar un plat combinat, dins d'un ambient festiu i de feina desmesurada, que atendien vuit treballadors, entre els quals Josep Sorinas i la seva filla Clàudia, que els ajuda sempre que la feina professional li ho permet, en la seva trenta-sisena presència en els actes de la festa major des que van inaugurar el local el 1987.

De cop i volta una de les conduccions elèctriques va saltar, fet que va desestabilitzar el normal funcionament del local. Ningú no va perdre els papers. Al cap de poc temps va aparèixer un professional electricista, amic de la casa, que es trobava a la Bonavista, camí del carrer Sallent, per assistir a l'actuació de The Tyets, grup mataroní de moda des que han portat la sardana a les discoteques. Va fer una reparació d'urgència, que ens va tenir uns deu minuts sense llum, moments en els quals tothom va poder comprovar la necessitat de portar lot als mòbils. Arreglada l'avaria, el tècnic va tornar cap al carrer Sallent per gaudir d'un concert amb una extraordinària participació de públic. Esperem que no sigui un dels darrers anys de Cal Manel, ja que Josep Sorinas complirà 67 anys aquest mes de setembre i és obvi que ja pensa en la jubilació. És clar, però, que diades com la de la festa major l'inviten a seguir endavant.

Marta Jorge

L'egoisme de sempre

En aquests temps de modernitat han canviat tantes coses que, si mirem enrere, podem sentir-nos ben orgullosos de com hem avançat. Hem aconseguit més drets per a alguns col·lectius i internet i les noves tecnologies han fet més fàcils les nostres vides, encara que poc a poc va calant cada cop més el missatge de la necessitat de ser més inclusius i solidaris en benefici de tots. Un llarg llistat del qual ens podem sentir satisfets, perquè, tot i que el camí de les millores ha estat llarg i sinuós, hem aconseguit fites inimaginables que contribueixen a millorar la vida de les persones.

Però no tot són flors i violes. De vegades em pregunto si encara som als antípodes d'allà on podríem arribar remant en la mateixa direcció. Intentaré explicar-me amb un exemple representatiu i actual. Al llarg d'aquest any 2023 m'he hagut de resignar i observar amb indignació com algú s'encarregava d'actuar de forma molt poc cívica rascant el meu cotxe que, per cert, estava aparcant correctament en un pàrquing. I la persona responsable va marxar sense deixar més rastre que el de les evidents rascades del para-xocs del meu vehicle. El primer episodi va tenir lloc en un aparcament de pagament amb vigilància, motiu pel qual vaig provar sort per si hi havia evidències gràfiques de la manca de solidaritat d'algun ciutadà amb presses. La caseta del vigilant, però, quedava amagada darrere d'aquelles places i l'angle de visualització de les càmeres no cobria la zona. Mala sort. Gastant temps i diners, vaig passar pel taller per reparar els desperfectes. La segona marca és més recent. En aquesta ocasió, la rascada és al para-xocs de darrere en lloc del davanter i el vehicle també estava al pàrquing exterior d'un supermercat correctament aparcant. De nou, un fantasma va aparèixer, es va endur un bon pessic de pintura i, quan vaig sortir amb la compra, cap rastre –consti que no tinc cap intenció d'ofendre amb el terme fantasma–; l'he triat expressament per aquell do universal de la invisibilitat dels fantasmes.

Encara queden alguns mesos abans que acabi l'any perquè algun ciutadà pugui seguir abonant-se amb el meu cotxe. Vull pensar que els progressos que tant ens ha costat aconseguir van més enllà de posar-nos medalles per creure'ns els millors, perquè de l'egoisme de sempre alguns en tenen de sobres.

Àngels Fusté

BeReal

El cap de setmana familiar transcorre de manera plàcida, almenys tant com ho permet la convivència de tres generacions dins d'una furgoneta de nou places. De sobte, una alarma imperceptible als sentits dels més grans activa els tres joves. «BeReal», avisa l'un a les altres dues. Ràpidament, els mòbils respectius adopten el mode *selfie* buscant l'angle més adequat per immortalitzar el moment, que s'escau en una estona d'avorriments col·lectiu, en un trajecte per una carretera sense cap encant.

«Ara us heu de fer una foto?». L'àvia no entén la fal·lera fotogràfica que, de cop i volta, envaeix els seus tres nets i que altera el confort precari que comparteixen dins de l'espai limitat de la furgoneta. Res del que hi passa dins o fora no justifica aquelles presses. «Tenim dos minuts», aclareix la més gran. «Per a què?». «Per penjar una foto del que estem fent. Si no, no podrem saber què fan els nostres amics». Davant d'aquest argument incontestable, la resta calla i espera pacient que els tres joves compleixin amb el ritual de vendre la seva privacitat per accedir a un dia més de xafardia social. Amb tot, l'interior del vehicle dona per al que dona i, inevitablement, la resta de membres del clan es converteixen en extres involuntaris de la *performance*. «Per què has fet aquesta foto del meu clatell?». «Perquè és el que tenia al davant. No pateixis, no és important». L'avi sacseja el cap assumint la seva nova condició de clatell-objecte. Les altres dues netes es fotografien mútuament fent la mateixa ganyota a tall de mirall. «Surt, tiet, que ens espatlles la foto». I el tiet s'acota per no alterar la proposta artística de les nebodes mentre se les mira des d'una incòmoda posició que li ofereix un excepcional pla contrapicat.

La tieta, que des del seient de copilot, s'ha mantingut, fins ara, aliena a l'enrenou, s'afegeix a la conversa. «Què passa?». «Res, el BeReal», li diu el nebot mentre li ensenya el que acaba de publicar a la xarxa social. «Doncs sí, una bona *bírrria*», respon des de la seva lògica boomer. Tots riuen i l'ambient es deixondeix i recupera la calma inicial. Durant dos minuts han fet l'esforç de ser naturals per exposar-se a la xarxa que mostra el món tal com és. Ara, en la intimitat, ja poden continuar com sempre, amb la seva artificialitat quotidiana.

Manresa, ara fa 400 Pous

Quan l'any 1987 la revista es va publicar per primera vegada ja ho va fer amb la voluntat de ser un mitjà d'informació i opinió. Un espai de debat que afavorís la reflexió local amb noves idees i també amb un punt d'humor. Al cap de 400 números podem parlar d'un renovat miracle ignasià: El Pou de la gallina ha sortit puntualment cada mes i, tot i que no sempre hem aconseguit encertar-la —les idees costen, l'humor és fràgil— la voluntat hi ha estat de manera innegable. I Manresa ha anat fent el seu curs fins al punt que, mirant aquell 1987, bé podem dir que la ciutat no és la mateixa. I per repensar aquests anys i posar la mirada en el futur hem demanat deu col·laboracions que ens hi acostin. Us convidem a capbussar-vos-hi amb tot de portades d'aquests anys, malgrat saber que el conjunt sigui per força incomplet, perquè volem afavorir la reflexió a l'entorn de Manresa. Si els primers 400 números del Pou ens hi han acostat una mica, ja ens donaríem per ben pagats.

Manresa ha canviat al llarg d'aquests anys, però la qüestió és, com ho ha fet des de 1987? Aleshores s'estava enllentint el segon govern municipal d'ençà de la recuperació democràtica, i érem a punt d'un primer relleu inesperat en el guió polític local. Caixa Manresa i Pirrelli donaven tremp a l'economia, no existien ni la FUB ni Althaia, i el creixement urbanístic cap a les Bases i la Parada ratllava la quimera. El Kursaal i el Casino eren edificis empolsinats i sense projecte, i només la música aconseguia moure públic i creació. Encara més: arreu governaven els homes, la població d'origen estranger no arribava a les cinc-centes persones i l'església catòlica gestionava bona part de l'escolarització i l'assistencialisme. De tot això parlava el **Pou** llavors, al costat d'una veterana Ràdio Manresa i un *Regió7* que encara

Il·lustració de Manel Fontdevila publicada el setembre de 1987, després d'un estiu de molts canvis a la ciutat.

no sortia cada dia. De tot això parlàvem i de tot això en podríem tornar a parlar avui. I en el canvi, l'anàlisi: per a què? per a qui? I, també, podríem haver anat més enllà?

És evident que Manresa té avui millores substantives que la fan una ciutat

més habitable, també més diversa, amb millors serveis i equipaments, però amb una població singularment envellida, amb problemes d'habitatge i mobilitat, i una capacitat política sostingudament minsa, que molt sovint s'ha estimat més la dialèctica dels adjectius —grisa, adormida, fosca...— que no pas el treball amb arguments, dades i planificació estratègica. Amb el risc d'acabar alimentant en el futur discursos de to alarmista, llavors del desànim i també de la por i la desconfiança entre veïns, especialment els més vulnerables. Avui, com el 1987, a la revista **El Pou de la gallina** defensem una Manresa que es vol viva i dinàmica, oberta a tothom i decidida a confrontar-se per fer-se millor. Conscients que la xarxa de ciutats del país som la millor eina de construcció de futur en una societat cada dia més complexa: espais de trobada i de barreja, de conflicte i de construcció de comunitats.

L'enyor del poder per conquerir

Xavier Domènech, periodista

Cursa popular pel centre de Manresa. Falta poc per a les eleccions municipals de 1987. El llavors alcalde, el socialista Joan Cornet, és un dels corredors. Des de la vorera del Born el candidat de CiU, Juli Sanclimens, el mira passar. Joan Segon, gran aficionat a la fotografia, capta el moment. La foto és portada al número 2 d'**El Pou de la gallina**. Joan Segon no és periodista, però ha aconseguit una imatge periodística de primer ordre que incorpora les característiques necessàries: oportunitat, bona factura i càrrega de significats en un context d'actualitat. Com ara que Cornet s'esforça i sua en la difícil cursa cap al tercer mandat mentre Sanclimens espera tranquil·lament i confiadament que els esdeveniments es descantin per la força d'un malestar perceptible, agreujat per la «pentinada fiscal» d'Hisenda. El PSC va perdre tres regidors dels tretze que li donaven la majoria absoluta, mentre que CiU n'aconseguia dotze i Sanclimens esdevenia alcalde. *Regió7* informava dels resultats electorals amb una fotografia on Joan Cornet semblava plorar; els interessats sempre han dit que era un gest paròdic, però s'ha d'admetre que força convincent.

D'això en fa 36 anys, tants com ha trigat **El Pou de la gallina** a arribar al número 400. D'alguna manera va néixer a la contra i avui és part de l'ordre establert. La seva arribada a aquest món la vaig veure des de la proximitat i la distància alhora de portar quasi una dècada treballant a *Regió7*. És curiós: nou anys abans el diari havia nascut a la contra, com a resposta a una premsa que venia d'abans de la democràcia,

i aquell 1987 ja estava tan integrat en el sistema que el **Pou** afirmava néixer per explicar allò que ningú, i per tant, el diari, no s'atrevia. Tinc clavada l'espina d'un article amb pseudònim que em difamava. No està oblidat, però sí

perdonat; sinó, no signaria aquest article. Avui la revista i el diari tenen unes quantes plomes compartides.

Però el que m'han demanat és un comentari sobre la política manresana

dels anys del **Pou**, que comencen amb la primera alternança de l'actual etapa de democràcia municipal. Un temps en el qual la ciutat ha tingut sis alcaldes: als dos ja esmentats cal afegir-hi Jordi Valls, Josep Camprubí, Valentí Junyent i Marc Aloy. En l'actual etapa Manresa ha viscut 24 anys d'alcaldes socialistes, 17 anys de l'espai convergent i tres anys d'ERC. La tirada més llarga, els setze anys seguits (1995-2011) de tripartit d'esquerres. El seu final va ser rebut per la dreta nacionalista com l'esdeveniment del mil·lenni.

L'alternança va començar bé: dos mandats cada alcalde. Després Jordi Valls amenaçava d'esdevenir etern, però durant el tercer mandat Pasqual Maragall va cridar-lo al Govern. S'hi va estar mig any, ja que al novembre es van celebrar eleccions, però durant 22 dies va coincidir amb el també manresà Josep Hugué (ERC), que hi portava dos anys i hi tornaria en l'etapa de José Montilla. Durant aquells 22 dies Manresa va tenir la quota més alta de

poder nacional de l'actual etapa autonòmica: dos consellers, que sumen sis anys i mig en els 45 anys de Generalitat restablerta. La normalitat ha consistit a no tenir-ne cap. Un zero que ens situa davant d'un dels grans problemes de la política manresana: qui vetlla pels interessos de la ciutat als organismes polítics nacionals? Qui fa lobby? Per què ni tan sols no se'ns passa per la imaginació un president manresà de la Generalitat? Que la santpedorenca Laura Vilagrà sigui consellera de presidència no desmenteix la consideració. La ciutat necessita un impuls i no l'aconseguirà sense ajuda, però la mateixa falta d'esma li suposa una dificultat per anar-la a buscar.

Manresa té un problema de poder. Ho va dir fa unes setmanes a *Regió7* l'economista Josep Oliver, segons el qual els mals de l'economia catalana es donen aquí amb més intensitat. «Manresa queda en terra de ningú: no és capital de demarcació, ve d'un passat industrial important al qual ha perjudicat la

globalització i està lluny mentalment del centres industrials potents com el Baix Llobregat, el Barcelonès o el Vallès i dels serveis per a la indústria que han permès absorbir el xoc de la deslocalització». Havia reclamat ser capital de província i ara voldria que les vegueries fossin alguna cosa més que eixams irregulars de delegacions teledirigides. Tenir poder significa tenir un govern polític elegit que administra uns pressupostos, com fan les diputacions. Això diu la llei catalana de vegueries, mai aplicada en aquest aspecte. A més, la ciutat tampoc no va sobrada del que s'anomena «poder tou». No marca gaire la pauta, no és gaire rellevant, i quan se n'adona es deprimeix i reclama al govern municipal una reacció d'incerta concreció, perquè segons Oliver «aquesta situació no es capgira en deu anys».

I així estem, en la dialèctica entre l'«anem millor» d'aquell que governa a l'Ajuntament i l'«això s'enfonsa» de l'oposició que governava fa dos dies.

La població: molt més diversa i envellida

Xavier Rubio Cano, geògraf i demògraf

La població de Manresa de 1987 era de 64.385 persones, 33.459 dones (un 51,97%) i 30.926 homes (un 48,03%). La darrera població oficial, la d'1 de gener de 2022 era de 77.452 persones, 39.488 dones (un 50,98%) i 37.964 homes (un 49,02%). En 35 anys hauria augmentat en 13.067 persones, un 20,3%. Però l'evolució ha oscil·lat en períodes de decreixement i creixement. Així, en una anàlisi quinquennal, fins a 1991 va créixer en 956 persones (un 1'46% respecte 1986); va decreixer entre 1991-96 (1.845 habitants menys, un -2,79%) i entre 1996-2001 (456 persones menys, un -0,71%) i l'any 1999 va arribar al mínim poblacional de 63.688 habitants. Aquests decreixements s'explicarien, fonamentalment, per les migracions residencials a d'altres municipis del mateix Pla de Bages i també, en menor mesura, per un decreixement natural motivat per esdevenir-se, any rere any, més defuncions que naixements. No obstant, durant els primers deu anys del segle XXI s'esdevingué el major creixement mai experimentat (12.870 persones més, un increment del 20,21%), que va arribar el 2009 als 76.558 habitants. I aquest s'explicaria pel creixement migratori, en concret de persones de nacionalitat estrangera: de les 1.290 persones de nacionalitat estrangera del 2000 a les 13.557 de 2009 (12.267 més, un increment del 951%).

Si l'any 2000 el 2,02% de la població manresana era de nacionalitat estrangera, l'any 2009 ho era un 17,71%. L'evolució de la població tornà a experimentar el decreixement fins al 2015, fins als 74.655 habitants, 1.903 persones menys, una davallada del

2,49% respecte del sostre de població de 2009. Els efectes de la nova crisi econòmica i financera del 2008-13 van aturar el creixement migratori i el van capgirar (la població estrangera va disminuir en 1.853 persones), i també

van aturar una certa represa dels naixements. El creixement va retornar, però més moderat, entre 2016 i 2020, en 3.590 persones més (un increment del 4,81%) i l'1 de gener de 2020 es va assolir el sostre de població oficial de

78.245 persones. De nou el creixement migratori de persones de nacionalitat estrangera en seria el principal motor. La població d'1 de gener de 2021, tornaria a disminuir a 78.192 persones, amb una davallada de només 53 habitants. Un *només* perquè la pandèmia de la covid hauria fet augmentar les defuncions del 2020 fins 958 (enfront les 700 del 2019), amb un creixement migratori lleu de 228 persones que va mitigar el decreixement natural de 281 defuncions més que naixements de 2020. La darrera població oficial de 77.452 persones (la d'1 de gener de 2022), tornava a davallar en 740 persones, per un decreixement natural de 122 persones, impulsat per l'encara sobremortalitat associada a la covid (760 defuncions el 2021); i per un decreixement migratori, entre d'altres, de població estrangera que hauria disminuït en 386 persones.

La diversitat en les nacionalitats i els orígens ha estat el principal canvi que ha experimentat la població de Manresa des de 1987. Llavors la immensa majoria eren persones de nacionalitat espanyola, nascudes la majoria a la ciutat i Catalunya i, en menor mesura però amb importància, a d'altres territoris d'Espanya i arribats a la ciutat entre 1950 i 1975. Però en l'inici del segle XXI, en especial des del 2000 a 2009, i després des de 2015 i 2019 en menor mesura, la ciutat canvià amb l'arribada de milers de persones de nacionalitat estrangera, en especial del Marroc i d'Amèrica Llatina. Així, ja des de 2008, a Manresa vivien més persones nascudes a l'estranger que no pas a d'altres territoris d'Espanya. I voldria destacar, tal com escrivia al número 367 de la revista, que Manresa ha tingut i té cadena de cures —dones substituint altres dones en el treball de cuidar— esdevingudes amb migracions de tota

procedència, primer de territoris propers, després més llunyans i ara de tot el món: des del 2000 s'ha esdevingut l'arribada de dones del Marroc, Romania i de gran part d'Amèrica Llatina i també de Xina. «La història es repeteix, la geografia canvia» i, com molt bé ha definit i descrit Meritxell Rigol, ara les dones «cuiden entre dues terres».

A part que el 20% de la població manresana és de nacionalitat estrangera, l'altre gran procés de canvi hauria estat el creixent envelliment, que s'explicaria per la progressiva millora de l'esperança de vida, en especial els guanys a les edats més avançades; un procés, que durant l'any 2020, visqué la sotragada històrica de l'únic retrocés experimentat des de la Guerra Civil. A més del guany d'anys de vida, el trànsit de les generacions més plenes (les nascudes entre 1960 i 1975) també explicaria un procés on l'estructura d'edats ha passat a concentrar els efectius en les edats més avançades. Fins a l'any 2000, el procés d'envelliment fou constant, de tal manera que, en paral·lel a la reduc-

ció continua de la població jove de la base de la piràmide d'edats (pel descens dels naixements des de 1976), anà augmentant tant la població adulta com la població gran de més de 65 anys. Fins al 2010 el procés d'envelliment s'aturà per l'arribada dels nombrosos efectius de migrants estrangers en edats joves i adultes i per una certa recuperació de dels naixements. A partir de 2011 finalitzà aquella etapa de cert rejuveniment, perquè els efectes de la crisi econòmica i financera del 2008 es manifestaren de forma evident en el retrocés altra vegada de la natalitat i en la reducció i moderació dels corrents immigratoris de població jove-adulta. Així, en termes comparatius amb altres regions d'Europa, la població no és molt envellida, sinó moderadament envellida, amb una població nombrosa entre 50 i 65 anys, com es pot observar en la piràmide

de 2019.

La singularitat principal d'aquest estructura és la contraposició entre generacions nombroses situades en les edats 50 a 70 anys amb uns grups d'edat molt buits per sota dels 40 anys. Les més plenes corresponen a les generacions del *baby-boom*, que a la vegada són les que més han crescut pel pes de la immigració internacional. L'arribada d'aquests efectius més nombrosos a la part alta de la piràmide serà progressivament visible a partir dels propers anys. Aquest fet, del qual en tenim la certesa absoluta, serà l'esdeveniment demogràfic dels propers 20 anys: les generacions més plenes de la història transitaran a les edats més avançades, amb les implicacions socials, econòmiques, culturals i de tot tipus; quelcom inèdit a les nostres societats. Tant de bo en puguem parlar al número 500. I si en voleu saber més busqueu el llibre *La població del Bages i el Moianès del 2000 al 2021* que enguany he publicat; el trobareu a farelleditors.cat i a les llibreries Papasseit i Rubiralta de Manresa. Ara per ara, feliços 400 Pous!

La transformació econòmica

Sílvia Gratacòs, presidenta de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis de Manresa

Celebrem la publicació del número 400 de la revista **El Pou de la gallina** des de l'any 1987, en què se'n va fer la primera publicació, el Bages i Manresa han modificat la seva estructura econòmica de manera substancial.

Des del punt de vista comercial, podem dir que durant aquests anys hi ha hagut fets que han marcat la diferència i s'ha passat d'un comerç més tradicional, en el qual la majoria de botigues eren dirigides per les pròpies famílies i amb una gran concentració comercial al Barri Vell, ara Centre Històric, a un desplaçament del comerç cap a la zona de fora muralles, sobretot al carrer Guimerà i Passeig (primer i segon trams). Però no només s'ha produït un desplaçament físic, sinó també un canvi de model comercial. Recordem quan la multinacional Inditex, amb la marca Zara, es va implantar el Passeig Pere III a la segona meitat dels anys 90, o quan va fer el seu trasllat a les galeries comercials de l'antic cinema Olímpia l'any 2002. Això va suposar un canvi dràstic en la forma de consumir moda a Manresa i comarca, i tot i que va suposar un xoc frontal entre les botigues de moda de la ciutat, també va ser una oportunitat per modernitzar els models de negoci i atraure i retenir un públic que ja havia començat a fer al salt en els seus patrons de compra cap a altres ciutats més importants. Avui, en ple segle XXI, un tancament de la botiga Zara a Manresa ens abocaria cap a un declivi comercial com a ciutat mitjana difícil de remuntar.

També hem vist com durant aquests darrers anys altres models comercials sorgien amb força i encara es mantenen en l'actualitat. Parlo dels polígons

comercials que s'obrien pas a les zones periurbanes. I en aquest sentit Manresa no va ser una excepció, ja que l'any 1991 va arribar al que posteriorment seria el polígon comercial dels Trullols (Trullols Park) l'obertura d'un establiment Carrefour (Pryca en el seu moment). Amb molta polèmica, però que va ser la llavor del desenvolupament

d'aquella part de la ciutat.

Els tres polígons amb més activitat a Manresa, Bufalvent, Trullols i els Dolors, són fruit de la revisió del POUM del 1997, que estableix aquestes tres grans àrees de desenvolupament econòmic i que fa que el creixement de la ciutat, clarament marcada pel

desenvolupament de l'avinguda de les Bases de Manresa, es produeixi fora Muralles. Això fa que una part molt important de la població, sobretot gent jove, es posi a viure en aquesta zona i per tant tots els comerços tradicionals del Centre Històric entrin en un declivi que perdura fins al moment actual, en què gairebé el comerç que hi ha és el de primera necessitat i poc més. És doncs al voltant d'aquest nou eix de creixement de la ciutat on s'implanten nous comerços de primera necessitat i altres propostes vinculades a la restauració. La decisió de fer una avinguda universitària a la zona de les Bases de Manresa per poder fer el trasllat creixement de la FUB com a institució també hi va ajudar.

En aquest moment, però, el comerç té un altre impacte, que és el comerç online, que està sent un repte per al comerç tradicional i en què els comerços tradicionals estan lluitant amb totes les seves energies per aprendre a conviure-hi (l'omnicanalitat és el present i el futur). És per això que el carrer més comercial de Manresa està vivint també canvis en aquests

darrers anys, amb un pes cada vegada més important de les franquícies i les grans multinacionals, que conviuen amb normalitat amb un comerç manresà de tota la vida molt digne i de qualitat.

Després de l'obertura del centre Carrefour, l'altra implantació que es va produir i que va acabant configurant el polígon comercial de Trullols Park va ser l'arribada del Decathlon i el Viena. Dos establiments decisius que l'any 2007 van suposar la inauguració d'aquest polígon, tal com el coneixem avui dia. No va tenir tant èxit el desenvolupament del polígon industrial dels Dolors, que beu de la mateixa revisió del POUM, però que neix amb la voluntat de ser un polígon amb vocació comercial, tot i que ja hi havia la implantació d'algunes empreses industrials tals com Ausa. Un polígon que ha acabat sent un híbrid entre comercial i industrial a causa de la modificació aprovada per la Generalitat de les TUC (Trames Urbanes Consolidades), que obliga els ajuntaments a definir les zones comercials de creixement a partir d'uns paràmetres que exclouen

una part important del polígon, amb la repercussió econòmica que això va tenir sobre els propietaris, que van litar fins a arribar a una solució de consens que va permetre desencallar una part i convertir-la en comercial, amb la implantació a partir de l'any 2015 d'un Bonpreu Esclat i d'un Lidl.

El polígon de Bufalvent des de 1990 s'havia anat omplint d'empreses, moltes impulsades per les bones comunicacions i per la gestió eficient del polígon. En efecte, entre el 2001 i el 2006 al Bages s'observava un impuls de l'activitat abonada per la creació d'empreses i, en menor mesura, en guanys de dimensió (de 3,4 ocupats per empresa l'any 2000 a 4,0 ocupats per empresa el 2006). En aquest moment Bufalvent està gairebé tot ocupat i no hi ha espai per a noves ubicacions.

Mentrestant, a l'altre punt de la ciutat, al polígon del Pont Nou, teníem una empresa emblemàtica que tancava portes, la Pirelli, fet que va causar un impacte rellevant en la moral dels ciutadans pel que havia representat al llarg de la història de Manresa.

El canvi urbanístic

Ignasi Perramon, exregidor del PSAN i ERC, i enginyer informàtic

En aquests gairebé 40 anys, Manresa ha experimentat una transformació urbanística molt important, amb nous creixements i canvis grans dins de la ciutat. El 1981 es va aprovar definitivament el Pla General d'Ordenació de l'Ajuntament democràtic que dibuixava la ciutat futura i blindava zones verdes, equipaments públics i patrimoni. Amb aquest punt de partida, el POUM es va revisar els anys 1997 i 2017.

El 1986 la zona nord de Manresa estava afectada per línies d'alta tensió i pel tren. Un cop traslladats, el canvi ha estat espectacular. La urbanització de l'avinguda de les Bases de Manresa fins a la plaça Prat de la Riba, el nou barri creat al seu entorn i la FUB a l'avinguda Universitària han canviat aquest sector. També l'eix Transversal i les seves connexions amb Manresa i la urbanització del Pla dels Ametllers, que va relligar Mion i Montalegre. La rehabilitació dels Dipòsits Vells i de l'antic Escorxador, l'equipament de l'Ateneu Les Bases, el casal cívic de la Mion i els centres educatius La Sèquia, Les Bases i La Llum han reforçat aquest sector.

Manresa té un dels centres històrics més grans de Catalunya, amb més de 4.000 habitatges, molts en edificis petits i antics, i amb propietaris que no hi viuen. Això fa difícil la rehabilitació. L'Ajuntament va crear l'empresa municipal FORUM (Foment de la Rehabilitació Urbana de Manresa) l'any 1994. L'any 2001 es va aprovar el Pla integral per la Rehabilitació de Nucli Antic (PIRNA) amb consens social i polític. Un pla amb actuacions urbanístiques, socials, econòmiques, d'habitatge... En deu anys es van invertir més de 100 milions d'euros, entre administracions

públiques i privats. Es van aconseguir ajudes per rehabilitar centenars d'edificis, urbanitzar carrers i places, crear aparcaments públics i equipaments, i fer grans actuacions de renovació al sector Barreres, on hi ha Abacus, i a la Via Sant Ignasi-Escodines. Alhora, va

augmentar el parc d'habitatge social de lloguer i es va crear un estat d'ànim positiu respecte del Centre Històric. Els objectius del PIRNA es van complir, però el 2010 la crisi va alentir la rehabilitació. Ara hi ha projectes com el nou edifici administratiu de la Generalitat,

el Museu de Barroc o la Fàbrica Nova, que donaran nova vida al Centre Històric.

La façana sud que dona caràcter a Manresa, s'ha transformat. L'entorn de la Seu: el camí dels Coralls, la plaça de la Reforma, el passeig de la República, la capella de Sant Marc, la passera per a vianants entre el Barri Antic i les Escodines. També els nous jutjats, el nou Conservatori de Música, la millora del passeig del Riu i les connexions amb l'Anella Verda. Tota una nova fesomia a la façana sud. La urbanització del polígon dels Dolors i la construcció del polígon dels Trullols amb l'hipermercat, va ser un canvi urbanístic amb fort impacte sobre el model comercial. L'any 1986 no existia ni Eix transversal, ni Eix Diagonal, ni l'autopista Terrassa Manresa.

Avui es fa difícil pensar en la circulació sense aquestes vies ràpides. S'han construït els polígons residencials Balconada 2 i la Parada Nova. I omplert buits urbans com l'antic aparcament de l'Atlàntida, el sector del Panyos o el Tossal dels Cigalons.

Des del 1986 s'han posat en servei o ampliat grans equipaments: culturals com el Casino i el Kursaal, sanitaris com l'hospital de Sant Joan de Déu i els nous Centres d'Assistència Primària

(CAP), educatius com la FUB i el Nou Conservatori de Música. Equipaments administratius com els nous jutjats, o esportius com la Piscina Municipal o els pavellons del Congost, i tecnològics com el CTM. També han millorat els equipaments de barri. Manresa ha tingut un creixement compacte i ordenat, que ha connectat sectors de ciutat, ha omplert buits i ha preservat el patrimoni. Va estar massa temps sense fer gestió urbanística i no es va intervenir decididament al Centre Històric, com-

Manresa és una ciutat de serveis. En aquests anys va patir el tancament de les seves grans empreses: la Fàbrica Nova i Pirelli. Completar la urbanització del polígon del Pont Nou i del Parc Tecnològic reforçarà l'activitat industrial i tecnològica. La feina feta ha estat el resultat de la visió i l'esforç de moltes persones, de polítics i tècnics, i dels privats que han apostat per la ciutat. Penso que ara Manresa té projecte i que, tot i les dificultats, estem en un bon moment.

Revista manresana d'informació i opinió
elpou.cat | maig 2017 | Núm.331 | 4€

EL POU DIBUIXA LA MANRESA DEL FUTUR

+ L'entrevista
a Nàtxo Tarrés,
músic

parat amb altres ciutats mitjanes de Catalunya. Manresa té avui reptes urbanístics: el primer, el Centre Històric, amb la renovació i rehabilitació d'habitatges; seguir avançant en el projecte de la Fàbrica Nova i aconseguir més habitatge social.

És temps de canvi en el model energètic als edificis, a l'espai públic i a la mobilitat. De reduir el consum elèctric i de seguir protegint el regadiu i augmentar el reciclatge. Manresa té un repte de planejament. Per evitar casos com l'expropiació multimilionària de les Saleses, el Pla d'Ordenació Urbana actual té més de cent sectors que per poder-los executar necessiten aprovar un pla urbanístic. Sectors que quedaran bloquejats si no es dediquen prou esforços a fer planejament i gestió.

LES TAPES DEL POU EL POU, PERÒ D'ETIQUETA

Comandes al tel. 93 872 50 18 o a elpou@elpou.cat

Ens estem empobrint

Josep Ramon Mora, exregidor d'ICV i activista social

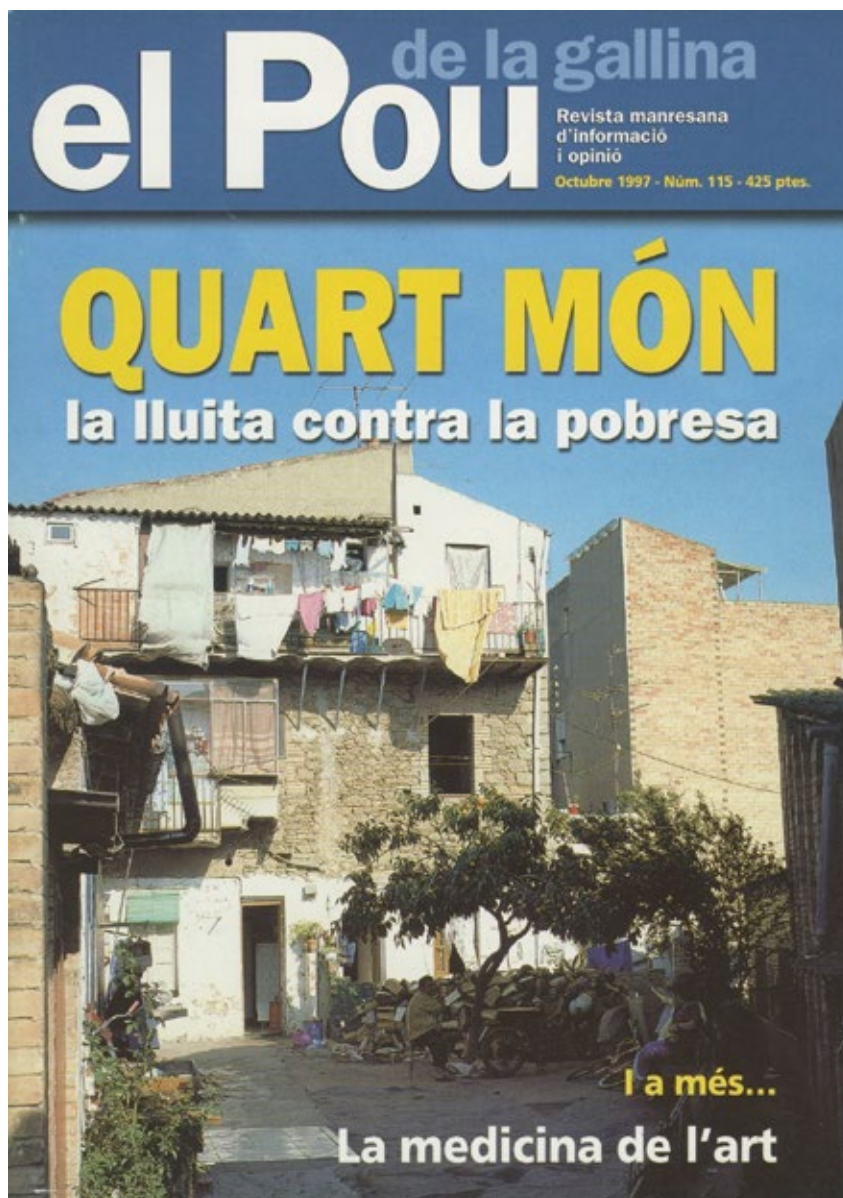
L'any 1987, quan el primer número d'**El Pou de la gallina** va veure la llum, Manresa tenia al voltant de 65.000 habitants i els Serveis Socials municipals tenien una plantilla de cinc professionals (quatre treballadores socials i un educador), que aquell any van atendre les necessitats de 949 persones, que representaven amb prou feines l'1,5% de la població. Això no vol dir que el nombre de persones de la nostra ciutat en situació de pobresa i exclusió socials l'any 1987 fos només aquesta; segur que era més gran, ja que la xarxa d'assistència municipal només arribava a les situacions més greus i desesperades.

Deu anys més tard, el 1997, el nombre d'usuaris ja havia crescut fins als 3.662, que representaven un 5,6% de la població total, estancada entorn dels 65.000 habitants. Durant la dècada següent, fins a l'any 2007, es produeix un increment moderat però constant del nombre d'usuaris, que està relacionat amb l'augment de la població que comença a créixer a partir de l'any 2002, l'arribada de noves problemàtiques socials relacionades amb l'envelliment de la població, l'increment de la població immigrada i l'augment de la temporalitat laboral, que provoca que moltes persones no arribin a fi de mes perquè només poden accedir a feines precàries i mal pagades. Això va fer que al final de la dècada 1997-2007 el nombre d'usuaris quedés situat al voltant de les 8.000 persones.

Segons les memòries de serveis socials de l'any 2022, un total de 17.724 persones van necessitar acudir als serveis socials de la ciutat l'any pas-

sat. Això representa el 23% dels gairebé 77.500 habitants que tenia en aquella data. En relació a l'any 1987 s'han multiplicat per 15 el nombre de manresans i manresanes que necessiten alguna forma d'assistència social, mentre que la població ha crescut un

34%. Aquest increment tan important d'usuaris de serveis socials ha tingut dos moments àlgids, gairebé explosius: la crisi financera del 2008-2012, quan la xifra va passar de 8.000 a 14.000 persones i la crisi de la covid a partir del 2019, quan la quantitat d'usuaris

augmenta fins als gairebé 18.000 actuals.

La quantitat de diners que el pressupost municipal destina a les polítiques de serveis socials no ha seguit, ni de bon tros, el ritme d'increment del nombre d'usuaris. Així per exemple, l'any 2010 el pressupost de serveis socials, sumant recursos propis municipals i recursos d'altres administracions, va ser de 4,7 milions d'euros per atendre 11.325 usuaris; és a dir una despesa mitjana de 415 euros per usuari. L'any 2021 el pressupost va ser pràcticament el mateix que el del 2010, però per un total 17.295 usuaris, cosa que representa una despesa de 289 euros per usuari. El penúltim pressupost tancat de l'Ajuntament va destinar a serveis socials la mateixa quantitat que fa dotze anys, malgrat que la demanda va créixer més del 50%. No ha estat fins a l'any 2022 que la situació ha començat a millorar, amb un pressupost de 6,5 milions d'euros per un total de 17.700 usuaris, que representa una despesa de 367 euros per usuari, encara inferior a la que es va fer l'any 2010. Tot plegat no ha impedit que cada any l'alcalde de torn hagi proclamat que aquell era el pressupost més social de la història. Paradoxalment, cap grup de l'oposició s'ha molestat a estudiar les xifres i posar de manifest la realitat.

La problemàtica central, però no l'única, que detecten els serveis d'acollida municipal entre els usuaris té a veure amb la pobresa; és a dir amb la manca d'ingressos econòmics suficients i estables per fer front a les necessitats de la vida quotidiana. Com a conseqüència d'això, es produeix un augment d'altres problemàtiques associades com desnonaments, problemes de parella i de violència de gènere, patologies mentals, manca de cura dels menors, etc. El fracàs escolar és recurrent en els infants-adolescents de les famílies ateses pels serveis. El col·lectiu de gent jove ja en edat no escolar es troba sovint sense estudis ni possibilitats de formar-se i la seva possibilitat d'inserció laboral és mínima. Tot plegat provoca sensació d'abandonament institucional entre les persones afectades i cansament entre els professionals que els atenen,

malgrat els seus esforços i la dedicació d'altres entitats que, com Càritas Manresa, Creu Roja Manresa i la Fundació Santa Clara, col·laboren en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social.

Conclusions: Manresa s'està empobrint. Els recursos que es destinen per cobrir les demandes socials són insuficients per atendre l'augment de les necessitats i han anat disminuint en relació a la demanda. Les polítiques que es fan des d'altres àmbits municipals (educació, habitatge, promoció econòmica, ocupació...) no han pogut impedir que cada any augmenti el nombre de persones que entren dins el cercle de la necessitat social i no permeten tampoc que, un cop que hi han

entrat, en puguin sortir al més aviat possible i no es cronifiquin. Tampoc no han ajudat tant com calia esperar programes de lluita contra la pobresa d'altres administracions, com la Renda Garantida de la Generalitat o l'Ingrés Mínim Vital del govern central.

Com a ciutat, no ens podem permetre que continuï aquesta dinàmica social negativa iniciada a principis de segle i que s'ha accelerat al llarg dels darrers quinze anys. Ajuntament, institucions, entitats i agents socials hem de tenir una seriosa reflexió per analitzar les causes estructurals d'aquesta negativa evolució, per imaginar la ciutat que volem i posar-nos a treballar per aconseguir-la.

L'evolució de la comunitat educativa

Josefina Recasens Guitart, sociòloga i doctora en Ciències de l'Educació

El pas de tota la ciutadania per l'ensenyament obligatori i gratuït ha estat l'element més poderós del nostre sistema democràtic. Tots tenim records valuosos que el pas per l'escola; el procés d'homogeneïtzació –i de distinció– és una vertadera escola per aprendre a viure junts, que deixa una petjada d'experiències, amistats... que perdura al llarg de la vida. L'aprovació de la Constitució Espanyola (1978) va ser un primer pas per garantir el Dret a l'Educació, la llibertat d'ensenyament i l'elecció de centres, però les sis lleis educatives posteriors han significat molts obstacles per garantir una escola pluralista, on la raó de ser sigui l'equitat.

El paper dels ajuntaments ha esdevingut clau en la governança del sistema escolar, i a Manresa n'hi ha bons exemples. El primer consistori democràtic va fer una tasca important al costat de la Coordinadora de guarderies assegurant una de les taxes més altes d'escolarització pública d'infants de 0 a 3 anys. Per altra banda des de finals dels 90, de la mà de regidors com Josep Ramon Mora o Montserrat Mestres, es va iniciar una tasca important de planificació de l'oferta de places escolars públiques fent prospeccions, incidint en la reserva de sòl per a equipaments escolars, organitzant la preinscripció i, especialment, fent possible la participació democràtica de la comunitat educativa.

L'any 2000, Manresa va adherir-se a l'Associació Internacional de Ciutats Educadores; això significà un valuós reconeixement del territori i els seus recursos com a eines educatives i fa-

cilità la construcció de lligams entre serveis educatius com el Conservatori i l'Escola de Música, i l'Escola d'Arts, a banda de crear, posteriorment, l'Oficina Municipal d'Escolarització, el Consell Escolar Municipal, i el Consell

d'Infants. Es van saber aprofitar les sinèrgies de la comunitat educativa, i el 2005 es va iniciar –de la mà d'un Nucli Impulsor (NIM)– el desenvolupament del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC), amb voluntat d'enfortir la cohesió so-

cial, el civisme i la ciutadania activa. La diagnosi de la situació, el 2006, recollia els anhels i mancances de tota la comunitat educativa. Però la veu pública d'alerta persistent, del 1996 al 2011, va ser de la Coordinadora en Defensa de l'Escola Pública (CODEP). No fou fins al 2015 que, davant de les dades d'abandonament escolar prematur i de segregació escolar, es va redactar el Pla Educatiu d'Entorn (PEEM) per a la millora de les oportunitats educatives. Aquest, el 2017, va propiciar la creació de la Comissió d'Estudi de la Situació de la Segregació Escolar a Manresa (CESSEM).

En el món actual el paper de l'escola és molt canviant; algunes variables ho han fet palès: en primer lloc els canvis legislatius que van millorar alguns aspectes com l'allargament de l'escolarització obligatòria fins als 16 anys i la voluntat de construir una vertadera formació professional que havia de garantir una millor qualificació professional i una disminució de la precarietat laboral. En contrapartida, significà que els infants de 12 anys passessin de l'escola a l'institut sense una preparació prèvia dels docents i els centres. En segon lloc l'oscil·lació de la població escolar –naixements i nous nadius– ha estat un altre handicap. La convenient planificació escolar s'ha vist dificultada pels moviments de població causats tant pels naixements com per l'arribada de nous nadius, especialment en edats escolars avançades i un cop iniciat el curs. En general, també la distància de resultats escolars cada vegada és més gran i hi ha més alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE).

Ha estat, sobretot, l'Escola Pública l'encarregada d'acollir tothom, especialment els infants i joves provinents de llocs allunyats tant culturalment com lingüísticament. L'Ajuntament, tot i tenir competència exclusiva en el

manteniment dels centres d'infantil i primària públics, no hi ha destinat els recursos tècnics i pressupostaris suficients. El 2020, l'estudi sobre segregació escolar constata l'existència de centres educatius públics amb una major concentració d'alumnes nous nadius, amb baix nivell econòmic i baix nivell d'estudis dels progenitors. La Generalitat, en funció d'aquestes i altres variables, va reconèixer set centres públics com a centres de màxima complexitat. Alguns centres es van comprometre amb el programa *Educació 360 a temps complet*, que va permetre desenvolupar programes de reforç escolar, patis oberts, projectes de música o biblioteques veïnals. Alguns altres començaven el compromís amb el programa *Magnet, aliances per l'èxit educatiu*: l'Escola Sant Ignasi i la Fundació Althaia, i l'institut Guillem Catà i la UPC.

Amb la voluntat d'evitar la segregació escolar, la Xarxa de Famílies de les Escoles Públiques de Manresa (XAFEP) s'ha implicat en les jornades de portes obertes i de preinscripció dels centres públics. També han treballat per la inclusió col·lectius com la Plataforma

d'Afectats per la Hipoteca i el capitalisme (PAHC) que ha creat l'Escola Popular (2016), o entitats com Creu Roja i Càritas atenent infants i joves en situació de vulnerabilitat (2018). Durant aquestes quatre dècades el paper dels docents ha estat difícil, atès que han hagut d'entomar sis lleis educatives diferents a banda d'estar a primera línia i sense el suport necessari per liderar la inclusió d'infants amb NESE i de cultures i llengües ben diferents.

Ja a principis dels anys vuitanta, el grup Mestres per a la catalanització de l'escola –que es va dissoldre amb l'aprovació el 1983 de la Llei de Normalització Lingüística– va iniciar una campanya per a la normalització lingüística i la qualitat de l'escola pública. També l'Aplec de Mestres del Bages va treballar durant vuit anys per la qualitat de l'escola pública. Igualment, l'existència al territori de l'Escola de Mestres (1977-1990), la creació del Centre de Recursos Pedagògics (1984) i la presència dels cursos de reciclatge de català vinculats a la UAB van generar en el marc de l'edifici de les Saleses un pol de trobada viu que aglutinava tots els serveis i la formació inicial i permanent del professorat.

La trajectòria de l'ensenyament públic ha estat plena d'iniciatives comunitàries; ara som en un punt transcendental per enfortir l'acció educativa. El camí ens ha de portar a la vertadera equitat, reforçant el que és públic i teixint relacions de qualitat. La comunitat educativa hi ha estat quan ha calgut. Ara toca una aposta per crear un imaginari educatiu comunitari que faciliti la governança pública i democràtica, la consolidació de la innovació multinivell i l'equitat del sistema, i posar en sintonia tots els contextos educatius formals i no formals que permetin superar la segregació escolar que, ara mateix, és superior a la segregació social.

L'associacionisme cultural resisteix

Joan Morros, activista cultural

El teixit associatiu de Manresa té actualment unes 70 entitats culturals que cobreixen els diferents àmbits de la cultura. Aquesta xifra és lleugerament superior a la que hi havia 36 anys enrere. La majoria de les entitats actuals ja existien l'any 1987, quan va néixer la revista **El Pou de la gallina**. Algunes, com l'Agrupació Cultural del Bages o l'Orfeó Manresà, es van crear a començament del segle XX. Si la memòria no em falla, són poques les entitats culturals que han desaparegut al llarg d'aquests 36 anys: Film Club i Joventuts Musicals en són dues. Una tercera és l'associació cultural Bloc. Creada el 1986, va començar la seva activitat oferint un Servei d'Informació Juvenil i de mica en mica va anar ampliant l'oferta de serveis i activitats: Trobada de Delegats d'ensenyament secundari, Fira de l'Estudiant, exposicions, xerrades, busos a teatre... i la que sens dubte va tenir més projecció, la programació estable de música moderna Musibloc. Amb la desaparició de Bloc l'any 2004, el servei d'informació va passar a ser gestionat pel CAE, entitat que havia nascut el 1984 com a escola de formació d'educadors en el lleure i que actualment ofereix un ampli ventall de serveis socioeducatius i culturals. La Trobada de Delegats i la Fira de l'Estudiant van tenir continuïtat a través del Consell Comarcal del Bages, i una part de la programació de música que oferia Musibloc va passar a ser gestionada pel Galliner el febrer de 2005 al teatre Conservatori. El que no va tenir qui els substituís van ser els macroconcerts que regularment Bloc organitzava al Nou Congost.

En canvi n'hi ha prop d'una desena que han nascut durant aquest període de

36 anys. Una d'aquestes associacions és la que organitza El Club de la Cançó, un cicle de concerts que va començar el febrer de 2001 i que 22 anys després continua organitzant els seus concerts de música d'autor. Dels 4 esbarts que hi ha actualment a Manresa, dos tenen

una llarga tradició. L'Esbart Manresà és de l'any 1909 i el Casal Cultural de Dansaires Manresans acaba de celebrar el seu 75è aniversari. Els altres dos, el Grup de Dansa Cor de Catalunya va néixer el 1986 i l'Associació per la dansa Estudi Folk ho va fer el 2006.

El grup de bastoners Manrússia Van del Pal, va néixer el 2010. El món del cant coral també ha vist augmentar el nombre d'entitats en els darrers anys, concretament el Cor Lupulus, format exclusivament per homes, i el cor in-CORdis vinculat a l'Ateneu La Séquia. I encara des de fa menys anys la coral UManresa-Jove i la coral USènior vinculades a la FUB-UManresa. Els darrers anys han agafat molta embranzida els grups de cant coral impulsats per les diferents associacions de veïns. I l'Associació Unió Musical del Bages va néixer l'any 1995.

Entre les entitats més modernes de l'àmbit de la cultura popular tenim els Geganters de Manresa, que funcionen com a entitat des de l'any 1983. També és d'aquest mateix any Xàldiga-Taller de Festes, que entre altres activitats és especialment coneguda per organitzar la Mostra i el Correfoc. Una entitat que sí que ha nascut en aquests 36 anys és la Colla Casteller Tirallongues, creada l'any 1993 i que ha posat Manresa dins el mapa de les ciutats castelleres. Pel que fa a les entitats que promouen les arts escèniques i musicals, destaca l'associació Imagina't, creada el 1995 i

que forma part de la Fundació de la Xarxa d'Espectacle Infantil i Juvenil de Catalunya. És l'hereva del grup Rialles de Manresa, que es va crear l'any 1977 sota l'empareda d'Òmnium Cultural. Una entitat que, modestament, crec que ha tingut força impacte en la vida cultural de Manresa i la comarca en aquest període és l'Associació Cultural El Galliner. Va néixer a finals de 1995, amb l'objectiu de promoure la recuperació del teatre Kursaal i d'organitzar una programació estable de teatre al Conservatori. Amb la recuperació del Kursaal l'any 2007, El Galliner va rebre l'encàrrec de l'Ajuntament de Manresa de gestionar la programació estable de música, teatre i dansa.

Altres entitats que s'han format durant aquest període són l'Associació Misteriosa Llum (1995), l'Associació Cultural i Recreativa Els Armats (1999), l'associació La Crica (2009) que promou el circ, l'associació que promou el Pessebre Vivent del Pont Llarg (2012)... Finalment, una entitat sorgida en els darrers anys és l'Associació Memòria i Història de Manresa, que té per objectiu investigar i donar a conèixer el passat recent. Ho fa especialment a través del portal www.memoria.cat, que conté més de 70 webs, milers de documents i fotografies i centenars de vídeos. Com a conclusió, diria que les entitats culturals han resistit bé el pas dels anys i segueixen sent una part fonamental de la vida cultural de la ciutat.

MARCS MIRALLS OBRA GRÀFICA

PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

EL TALLER

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@gmail.com

Mel, 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

L'assistència sanitària

Lluís Guerrero i Sala, acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Al segle XIII Manresa ja disposava de dos hospitals, el de Sant Andreu i el de Santa Llúcia, que es fusionen el 1553; el primer continuarà fins avui. L'assistència sanitària es canalitza a través d'aquest hospital i dels metges de la ciutat, que en el primer quart del segle XX són una vintena. L'accés a l'atenció mèdica, aleshores sobretot de caritat i beneficència, la facilita l'Ajuntament i, a partir del segle XVIII, l'aparició de diversos gremis i confraries; al segle XIX alguns membres de la burgesia hi aporten patrocini i rep suport d'ordes i congregacions de l'Església.

Al segle XX, al voltant del 1930, hi ha un primer increment d'hospitals i es funden el Sanatori de Sant Josep (1929) i el de Sant Joan de Déu (1932). L'assistència ambulatoria ofereix el Dispensari Municipal (1894) i apareixen *montepios* i mutualitats. Després de la Guerra Civil s'implanta el *Seguro Obligatorio de Enfermedad* (1944-1946) i, ja consolidat, aporta una proliferació de la medicina general i l'especialitzada; té seus diverses fins a la inauguració de l'Ambulatori (1973). Als anys setanta hi ha un segon increment d'hospitals i s'inauguren el Centre Hospitalari de Manresa (1971) i el Centre de Reanimació Cardíaca-Unitat Coronària (1974). Els hospitals creats al segle XX neixen amb una intenció gairebé monogràfica però, llevat del cas de la Coronària, tots creixen fins a convertir-se en hospitals generals que competeixen entre ells i originen una espiral de peticions de serveis cada vegada més gran i generen dèficit econòmic.

El 1981 l'Estat transfereix la sanitat a la Generalitat, que crea el mapa sanitari i un marc normatiu en què destaca la Llei d'Ordenació Sanitària de Catalunya (1990). Manresa és la ciutat catalana amb major oferta sanitària i una de les més demandants, la qual

cosa obliga a prendre decisions que acaben en la integració de la Unitat Coronària amb el Centre Hospitalari (1986), la de l'hospital de Sant Joan de Déu i el de Sant Andreu (1988), i la de la Clínica Sant Josep al grup Centre Hospitalari-Unitat Coronària (1994).

Sant Andreu passa al sector sociosanitari, com a FSSAM, ara actiu com a Sant Andreu Salut (2018). Finalment, els dos grans blocs resultants es fusionen en un de sol i es crea la Fundació Althaia (2002), punt de partida del que és avui. Recent constituïda, obre el Centre de Disminuïts Físics (2002) a l'antic edifici de la Coronària i es fa càrrec de dos nous CAP de la ciutat, el de les Bases de Manresa (2002) i el del Barri Antic (inici entre 2002-2004), que amb els de l'ICS (Lepant, 1988 i Foneria, 1988-1989) completen els dispositius de la Primària a la ciutat.

El procés d'integració és vist amb alarma des de fora i des de dins, i comporta grans turbulències i desconcert social fins al 2005, quan tot s'encamina. A partir d'aquest any s'inicia un cicle positiu per la sanitat de la ciutat i de les comarques perifèriques, amb Althaia com a actor principal. La racionalització de serveis a la població necessita dispositius i personal d'acord als requeriments reals; coordinats amb l'ICS, milloren l'assistència de la població local i de l'àrea sanitària, i es progressa en el treball en xarxa donant servei al Solsonès i al Berguedà; posteriorment, també a la Cerdanya. La Unitat de Cures Intensives acaba trobant el seu lloc definitiu. També es consolida l'activitat de la Clínica Sant Josep, dedicada del tot a l'assistència privada.

Pel que fa a la salut mental, el camí

iniciat el 1984 es materialitza amb la construcció de l'actual edifici del CSAM (2007) i creix, entre altres, el projecte Mosaic. La coordinació amb hospitals de nivell superior permet la col·laboració amb l'Hospital de Mútua de Terrassa pels tractaments de cirurgia toràcica i neurocirurgia, i amb el Consorci Sanitari de Terrassa es creen les instal·lacions de radioteràpia de l'hospital de Sant Joan de Déu (2016). També la cirurgia cardíaca i l'hemodinàmica es concerten amb l'hospital de Sant Pau; darrerament s'intenta que l'hemodinàmica es pugui practicar a Manresa en règim compartit.

Actualment la Fundació Althaia disposa de més de 400 llits públics d'aguts, una seixantena de privats i més de vuitanta dedicats a la dependència; dues àrees bàsiques de consulta pública i consultoris privats. També d'un contingent de més de 2.000 treballadors i dels edificis de l'hospital de Sant Joan de Déu, de la Clínica, el Centre Hospitalari, el CSAM i les dues ABS, a més d'algun altre dispositiu sociosanitari com ara La Llar. Althaia compleix la seva missió i genera llocs de treball i riquesa.

La vocació assistencial, basada en un codi ètic propi, du implícita la voluntat de recerca i docència. La recerca la practica a través de vincles amb el món empresarial, assistencial i universitari, i la projecta en reunions internes com són les Jornades d'Althaia i en

tot tipus de fòrums nacionals, estatals i internacionals, i mitjançant publicacions en revistes d'impacte de primer nivell. Avui Althaia és un dels puntals principals de l'Institut de Recerca i Innovació en Ciència de la Vida i la Salut a la Catalunya Central (2023). La docència mèdica i d'infermeria, amb tradició a la ciutat, es referma successivament amb la relació constant amb la FUB, el pacte amb la UAB (2006), amb el conveni entre Althaia i la UIC per a pràctiques del grau de Medicina (2008), amb la UPC (2009) i finalment amb el conveni amb la UVic-UCC (2017). Ara disposa de docència de grau en Medicina i altres ciències de la salut. També de postgrau de quasi una vintena d'especialitats.

L'aposta de reordenació iniciada fa 37 anys ha donat un resultat excel·lent, ha permès adoptar tècniques punteres i ha constituït un sistema sanitari robust a la Catalunya Central que, tot i els grans patiments de la població i dels sanitaris, ha mostrat les seves capacitats i també els seus límits durant la recent pandèmia de la covid-19.

El futur immediat té incerteses derivades de l'envelliment del model sanitari del país i la necessitat imperiosa d'adaptar-lo als nous temps funcionalment i econòmicament; també ha d'afrontar l'escassetat de professionals i els reptes demogràfics. Si mirem d'on venim i on estem, albirarem el futur amb esperança.

Turisme: assignatura suspesa, repte permanent

Eudald Tomasa, gestor turístic i cultural

En molts casos, els èxits o els fracassos es valoren a partir de les expectatives generades. L'any 2013 el govern municipal va posar Manresa 2022 com una fita transcendental per a l'impuls del turisme a la ciutat: les "olimpiades" de Manresa. El fracàs no té pal·liatius i exemplifica com de malament s'ha gestionat la política de promoció turística de la ciutat: planificació feble i desenfocada, acompanyada d'una gestió molt dolenta, tant des del punt de vista tècnic com polític, i una nul·la autocrítica a l'hora de valorar els resultats. La roda de premsa en què es valorava Manresa 2022 com a molt exitós, podria ser la base del guió d'una comèdia *molt manresana*. Què ha fallat perquè Manresa no hagi fet res que s'assembli al que ha desenvolupat, per exemple, una ciutat com Girona?

Manresa no ha tingut durant aquestes dècades una estratègia de promoció econòmica seriosa. Un exemple: mentre altres ciutats han fet apostes clares per la indústria avançada, aquí l'Ajuntament va bloquejar *de facto* el Parc Tecnològic. I en l'àmbit turístic, calia generar una oferta que tingués com a mínim els següents requisits:

- Centenars de places d'allotjament. Promoure la instal·lació d'hotels (tres estrelles mínim, però sobretot quatre estrelles) era clau. Les raons són òbvies. Assignatura suspesa amb un 0.
- Experiència de visita diferencial. Generar una experiència de visita inoblidable, suggestiva, singular... és fonamental. Per bé que els elements de partida hi són (el món medieval amb la Seu i la Sèquia, la DO Pla de Bages,

el món ignasià amb la Cova..., i també esdeveniments importants com la Fira Mediterrània), ha mancat convertir-los en productes. El carrer del Balç va ser un primer intent no conclòs,

que es va aturar i frustrar.

- Marca/imatge atractiva. És evident que la Manresa rànica, antiquada, grisa... no ha apostat per crear una imatge atractiva i sòlida de si mateixa, que

aplicaria a tots els àmbits de la promoció econòmica. A *La Vanguardia* només surt Manresa quan s'esdevé un fet luctuós... Que lluny que som, a nivell d'imatge i comunicació, de Vic i sobretot Girona.

- Destinació turística competitiva. Manresa no ha contribuït a vertebrar una destinació turística territorial, un factor imprescindible per ser notori i poder competir. Quan s'ha parlat amb Mòn Sant Benet (200.000 visitants anuals), o amb Cardona, i ja no dic amb Montserrat, o Vic...? Vertebrar el territori, crear un relat, organitzar l'oferta és posar les bases d'un futur. Ara, cal voler fer-ho (exercir de capital), (saber) fer-ho, i trobar i destinar-hi els mitjans polítics, tècnics i econòmics que això comporta.

I després, incentivar la demanda... L'Ajuntament de Manresa no ha tingut una política de comunicació per posicionar Manresa en cap entorn competitiu. Ni en premsa, que era clau, ni actualment a les xarxes. Sempre s'ha pensat que gastar diners en comunicació era llençar-los, en comptes de pensar que era una inversió a llarg termini. Però en turisme, la mancança

més clamorosa és oblidar-se de la comercialització.

És clar que has de disposar de productes potents i imaginatius (l'altra gran assignatura pendent), però llavors has de saber que hi ha les OTA (Online Travel Agency), per on es ven actualment prop d'un 30% de mercat de l'oci i les activitats, que cal assolir acords amb agències de públic organitzat, que cal crear i posicionar un web turístic que atregui el públic individual directe (el local i sobretot l'europeu que viatja amb cotxe particular), i definir una estratègia de promoció a les xarxes socials... I això està tot per fer, en una fase quasi virginal.

Encara que no ho sembli, sempre s'hi és a temps de revertir la situació. I això passa per començar fent una aposta clara i sistemàtica per la promoció econòmica en general i pel turisme en particular. Voluntat real, amb lideratge marcat per funcionar com a element aglutinador i vertebrador de l'oferta, molt a prop del món privat. I molta imaginació, voluntat d'innovació i ruptura amb tot allò que ja és obsolet. Això es tradueix en:

- Redefinir la direcció tècnica del turisme de Manresa, posant-hi al capdavant professionals que entenguin de creació de producte, de comercialització, i d'estratègia de desenvolupament turístic.
- Dotar una inversió important en projecció exterior, no només en turisme, i en difusió i comunicació, sabent que només amb persistència, com una aposta a llarg termini, es podrà capgirar la situació.
- Uns primers resultats de la nova línia d'actuació s'haurien de verificar en màxim un parell d'anys, per bé que estem parlant d'una estratègia que va molt més enllà d'una legislatura.

Amb tot això, caldrà involucrar el món privat –de Manresa, però segurament de fora, sobretot en l'àmbit hotel·ler–, que és qui ha de fer els passos per dotar la ciutat d'una oferta hotel·lera mínima, amb una oferta gastronòmica i d'activitats de primer nivell, que generi uns alts graus de satisfacció que suscitin la recomanació sistemàtica per part d'uns turistes que voldran explicar, i publicar, la seva experiència *genial* per Instagram...

El català, més que mai: el català, cosa de tots

Josep Camprubí Casas, expresident d'Òmnium Bages-Moianès

Les informacions i les polèmiques sobre el català segueixen i seguiran durant molt de temps. D'una banda perquè és el senyal més clar i evident de la identitat catalana, i això no agrada pas a tothom, i per tant, sempre hi ha qui està interessat a difondre la idea que el català ja està en procés d'extinció avançada i que la seva supervivència és qüestió de poc temps. Amb aquesta intenció darrerament s'ha divulgat força una visió pessimista sobre la continuïtat de la nostra llengua, que caldria matisar de manera adequada. Recordem tan sols que, malgrat totes les pressions i repressions històriques que ha patit, en el conjunt dels Països Catalans, hi ha més de deu milions de persones que són parlants habituals de català, que són més que els que parlen grec, danès, portuguès, suec o finès. Amb una diferència, és clar: que aquestes llengües tenen una característica que la nostra no té: un estat independent al darrere, que els dona suport, tret del cas concret d'Andorra, evidentment, però que no és comparable amb Grècia, Dinamarca, Portugal, Suècia o Finlàndia. Sigui com sigui, la nostra llengua està en perill greu? I encara més concretament: ja Manresa, al Bages o a la Catalunya Central en conjunt, el català va de baixa i pot acabar desapareixent? No hi ha estudis amplis i específics sobre el tema, però no sembla pas possible, almenys en un termini més o menys breu.

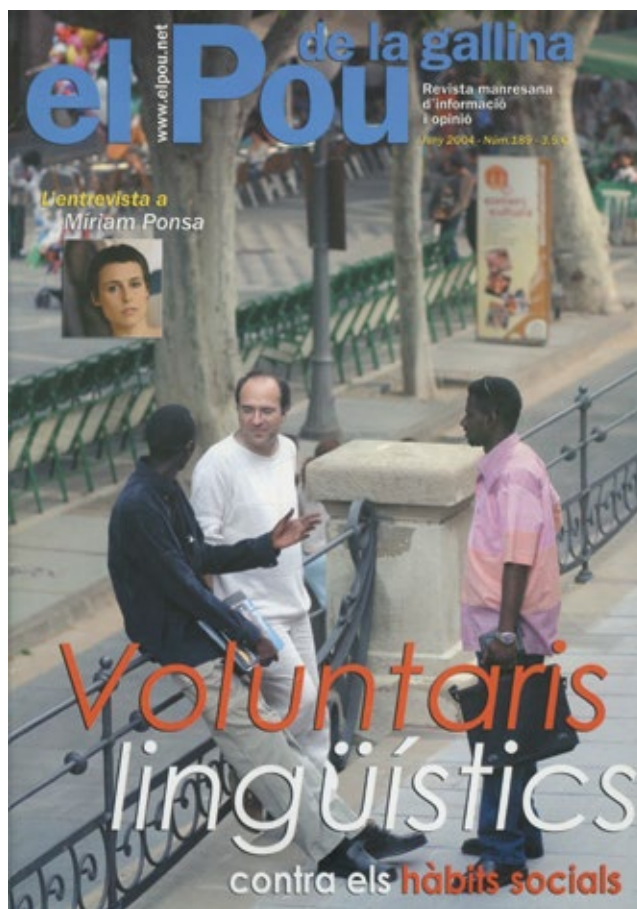
Però això no vol dir que no ens haguem de preocupar pel futur del català, com a element fonamental que és de la singularitat nacional catalana. La història dona molts tombs i només cal

recordar-ne alguns. Per exemple un de ben personal: a mitjans dels anys cinquanta, quan anava a l'escola de la Salle, a Manresa, al carrer dels Esquilets,

l'ensenyament es feia totalment en castellà, però al pati, quan els alumnes jugàvem, el català era absolutament predominant. I és que encara no s'havia

iniciat la gran onada d'immigració andalusa dels anys seixanta i setanta a Catalunya. Una immigració que va arribar quan el nostre país no disposava de cap estructura política pròpia, que no es va aconseguir recuperar —parcialment i amb moltes limitacions— fins a final dels anys setanta. Per tant, des d'aquells anys en endavant, en les àrees concretes de les poblacions catalanes on predominava la immigració, per primera vegada el castellà es va convertir en l'idioma majoritari. Però a tot el centre de Manresa i també als barris tradicionals, com a les Escodines, al Poble Nou, etc. el català continuava sent l'idioma parlat absolutament habitual, tot i l'absència a total de la nostra llengua en la retolació dels carrers, a les botigues, etc. O en tot tipus de centres d'ensenyament (l'escola Flama, la primera que era públicament en català al Bages, no va començar fins al 1970). Però simultàniament, el català persistia tot i la manca absoluta de mitjans de comunicació: pel que fa a la premsa el diari *Regió7* va aparèixer per primer cop a final de 1978 i els mitjans de de caràcter global per a tot Catalunya, com TV3 i Catalunya Ràdio, no van començar les emissions fins a finals de 1983. De fet, no cal insistir-hi més: la nit franquista havia començat l'any 1939 i malgrat la manca de qualsevol ús públic, pràcticament inexistent durant la major part

d'aquell període, el català seguia sent la llengua parlada del tot majoritària entre la gent nascuda al país. És clar que no era una situació gens positiva, però el fet és que el català es va mantenir ben viu en circumstàncies molt difícils.

Certament que la situació ha anat evolucionant. I avui els reptes i les amenaces sobre una llengua absolutament viva, però que no disposa de les eines d'un Estat propi —i que sovint pateix la pressió de tenir l'Estat en contra— plantegen nous interrogants de cara al

futur. Per això en camps tan crucials com l'educació no hi pot haver dubtes: el català ha de ser la llengua bàsica en tot el nostre territori, hi hagi o no hi hagi majoria catalanoparlant en l'entorn immediat. Perquè el futur de la nostra llengua no es juga a Manresa, al Bages o a la Catalunya Central, sinó a Barcelona i al seu entorn. Allà és on el català s'ha promoure i prestigiar amb més força que enlloc, tot i que, evidentment, també convé de fer-ho arreu. I això requereix un suport polític urgent, ampli i unitari.

Estem massa acostumats a les divergències polítiques. Hom pot opinar de forma diferent sobre moltes qüestions. Però respecte de la nostra llengua no hi pot haver dubtes. Cal una unitat absoluta i clara. I una línia d'actuació acordada i única, amb un compromís global entre les entitats promotores del català, les administracions públiques i els partits polítics. I cal encara alguna cosa més, que potser és la més important: cal que milers i milers de manresans, miler i milers de bagencs i milions de catalans tinguem ben clar que el futur del català depèn fonamentalment de nosaltres mateixos, del fet que el parlem cada dia, que el parlem amb tothom, que no canviem de llengua fàcilment... I que en tot moment siguem conscients que es tracta de l'element bàsic de la identitat nacional catalana.

**Un restaurant de cine
al centre de Manresa!**

@MiamiGastrobar
Troba més informació al nostre Instagram.

Muralla de Sant
Domènec, 1 3, Manresa
938 76 92 16

Menjar _____
Beure _____
Riure! _____

**OBERT Els 7 dies
de la setmana**

400

**POUS
DE LA
GALLINA SÓN**

400

**TEMES
DEL
MES i**

400

**ENTREVISTES
EN
PROFUNDITAT**

Ara podeu fer-ne la consulta al web del Pou!

Tots els reportatges centrals de la revista
i totes les entrevistes a fons, des del 1987 al 2023, a

elpou.cat/400-pous

—amb accés als continguts del període 2008-2023.

En cas que us interressi algun exemplar concret en paper,
podeu demanar-lo a elpou@elpou.cat, al preu de 2 euros (existències limitades)

Laura Coma

Des de Leeds (Anglaterra)

«Treballo en el departament de drenatge i geotècnia vetllant per reduir el risc d'inundacions, esllavissades i pèrdua de suport de les vies»

Fa deu anys que visc a UK, ara a Leeds al nord d'Anglaterra amb la meua parella, en Mike. Tots dos treballem en el món del ferrocarril, però fem una feina molt diferent. Jo vaig estudiar enginyeria tècnica superior de Camins Canals i Ports a Barcelona. Durant els estudis vaig tenir l'oportunitat de fer un Erasmus a Sheffield (UK), em va agradar molt la vida allà, però vaig tornar a Catalunya a acabar la carrera. En aquell moment hi havia la crisi econòmica que va afectar la construcció i les obres d'infraestructura. Jo vaig anar un temps a França i després cap a Escòcia a fer un màster, i m'hi vaig quedar. Després del màster vaig trobar feina en una consultoria reconeguda internacionalment, en el departament de prevenció d'inundacions, preses i estructures hidràuliques. I cinc anys més tard vaig canviar de feina i vaig començar a treballar a Network Rail, l'empresa pública d'infraestructura ferroviària encarregada d'instal·lar i mantenir les línies de tren, ponts, electrificació i estacions. Jo treballo en el departament de drenatge i geotècnia vetllant per reduir el risc d'inundacions, esllavissades i pèrdua de suport de les vies.

Visc al centre de Leeds, una ciutat d'uns 800.000 habitants, i no tinc cotxe, ens desplaçem sempre amb transport públic. Ho trobo còmode, sense estrès i molt segur. Al principi em va costar deixar la dependència del cotxe i pensar com poder arribar als llocs, però ara m'encanta. Em dona més llibertat i puc aprofitar el temps al tren per treballar, llegir, mirar sèries i parlar amb els amics o família. Al contrari del que molta gent es pensa, no hi plou gaire; em vaig comprar un paraigua nou a l'abril, que he fet servir només dos o tres cops. A Leeds tenim l'avantatge que les pluges que venen normalment de l'oest es queden a la serralada muntanyosa dels Penins, entre Manchester i Leeds, i no ens arriben. En general tenim dies ennuvolats, amb alta humitat i vent. Això sí, la temperatura a l'estiu és molt més baixa que a Manresa, ara estem a uns vint graus. Aquesta temperatura m'agrada perquè em permet anar a córrer entre setmana i anar a caminar a la muntanya el cap de setmana. Hi ha àrees

precioses a UK, estic enamorada d'Escòcia sens dubte i de les seves illes. Les platges de sorra blanca, pròpies del Carib, són espectaculars, però l'aigua és molt freda i normalment el temps no acompanya per estirar-se a la sorra a prendre el sol. Molts caps de setmana anem al Yorkshire Dales, un parc natural al nord de Leeds, al voltant d'una hora i mitja amb tren. És conegut pels Yorkshire Three Peaks Challenge, que és un recorregut circular d'unes 24 milles (38,6 km) per tres muntanyes: Pen-y-Ghent, Wharfedale i Ingleborough, amb un total de 1.600 metres de desnivell positiu. Molta gent el fa amb amics o companys de feina normalment per recaptar diners per a associacions benèfiques. Sempre em demanen si tornaré a Manresa i la veritat és que no ho sé, la vida dona moltes voltes. La feina i l'estil de vida que tinc ara a Anglaterra m'agrada, però Catalunya sempre serà casa meua. Hi ha coses que trobo a faltar de Manresa com la família, els amics i el menjar. Però ara per ara no em veig fent el pas.

L'equilibri perfecte

Gaudir i protegir

A la natura, els actes incívics no hi caben.

Descobreix l'equilibri entre gaudir i protegir a espaisnaturals.cat

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

Fitxa tècnica d'un creuer

Potser aquest estiu algú ha pogut gaudir d'unes vacances a bord d'un d'aquests monstres del mar. Vaixells amb més de 4.000 persones, de més de 300 metres de llarg –tres camps de futbol d'eslora: de proa a popa– i 50 metres d'amplada, que fan viatges d'uns quants dies seguits i milers de quilòmetres amb totes les comoditats i serveis per als que són a bord. La nostra orientació vocacional ens porta a investigar què els fa funcionar i, per exemple, d'on surt l'electricitat que necessiten, que no és poca.

Aquests creuers van equipats amb immensos motors de combustió de dièsel o gasoil marítim. Aquests motors generen electricitat, que també s'utilitza per alimentar els motors (elèctrics) que impulsen el creuer. Aquesta configuració és la més utilitzada perquè ofereix eficiència en el consum de combustible i proporciona un funcionament suau i silencios. Els motors (en porten uns quants) són de 16 immensos cilindres que cubiquen 20.000 centímetres cúbics (cc) aproximadament (el motor d'un cotxe pot cubicar 2.000 cc) i que poden arribar a donar una potència de més de 20.000 cavalls (cv) cadascun (el motor d'un cotxe pot donar 200 cv). Els motors elèctrics que fan moure el vaixell –es diuen *azipods*– es troben ubicats sota la popa (cua) i cadascun pot impulsar unes hèlixs de 6 metres d'amplada. Addicionalment hi ha motors més petits a la proa per facilitar les maniobres i atracaments. No obstant això, alguns creuers més petits o de luxe poden utilitzar altres tipus de motors com ara de gas, motors de turbina de gas. També algun més modern o de fabricació recent pot utilitzar de forma híbrida gas i gasoil, amb la qual cosa es milloren les emissions i contaminaran menys.

Aquests motors tenen un consum aproximat de 6.000 a 10.000 litres de gasoil cada hora. Una tercera part quan es troben aturats a port. Però sí, cada hora! Per això feu comptes de com haurà de ser el dipòsit del gasoil per fer viatges de diversos dies seguits i quant deu costar omplir-lo... La

tripulació òptima es diu que és d'un tripulant professional per cada tres clients o usuaris del vaixell. I poden arribar a portar fins a 70 enginyers a bord, gestionant tota la maquinària i instal·lacions. També cal prestar atenció a les necessitats d'aigua dolça. Porten autèntics sistemes de tractament de l'aigua dissenyats per purificar i netejar l'aigua utilitzada a bord, que pot procedir del mar directament i en aquest cas mitjançant un procés d'òsmosi inversa s'aconsegueix dessalinitzar-la. Estem parlant de potabilitzar uns 70.000 litres d'aigua cada hora. Per altra banda, la gestió de l'aigua residual i la resta de residus en un creuer és un aspecte crític per assegurar la sostenibilitat ambiental i el compliment de les normatives internacionals. Els creuers, com a grans embarcacions que transporten un gran nombre de passatgers i tripulants, generen una quantitat significativa de residus. Per garantir una gestió adequada i reduir l'impacte ambiental, es prenen diverses mesures i s'estableixen protocols específics respecte de la classificació dels residus, el reciclatge (sistemes de trituració i compostatge), la incineració controlada, la descàrrega en ports habilitats i la reducció de residus no emprant materials d'un sol ús, per exemple.

Finalment, donem algunes dades tècniques més: el casc d'un d'aquests vaixells té un gruix de 7 cm d'acer, la seva velocitat mitjana és de 40 km/h, pesen més de 200.000 tones, porten entre 15 i 20 ascensors, més de 2.000 pantalles de televisió, 5 plantes refredadores d'aigua, 2 fancoils per a la refrigeració i aire condicionat... Una autèntica *indústria* flotant!

L'Ajuntament de Manresa, ara també al teu WhatsApp

644 06 98 01

Guarda el número i escriu 'hola'
o entra-hi directament a través
del codi QR

Informació municipal

Comunicació d'incidències

Cita prèvia

CEDEM: emprendoria i empresa

CIO: Ocupació

Serveis socials

Turisme

Marta Jorge

Mites a l'hora d'esmorzar

Si vas néixer al segle passat et resultarà familiar aquella època en què triomfava el missatge que esmorzar cereals amb llet era una gran opció. Teòricament, els cereals per esmorzar es venien com un producte estrella per començar el dia, fins al punt que moltes persones assumien que era una opció ideal i saludable. Els temps han canviat. Ara sabem que no cal esmorzar cereals. De fet, ni tan sols és obligatori esmorzar. El capítol dels cereals dona força joc per parlar-ne al *Saps què menges?*, però avui ens centrarem en l'etiqueta d'uns cereals popularment considerats saludables a banda d'una gran opció per combatre l'estrenyiment. Fem una ullada a l'etiqueta:

INGREDIENTS

Segó de blat de moro (86%), sucre, extracte de malta de civada i sal.

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	1400 kJ (334 kcal)
Greixos	3,5 g
dels quals saturats	0,7g
Carbohidrats	48 g
dels quals sucres	18 g
Fibra alimentària	27 g
Proteïnes	14 g
Sal	0,9 g

L'ingredient principal present en aquests cereals integrals és el segó de blat de moro, la part més externa del gra del blat. Es tracta d'un component molt ric en fibra insoluble, que, com el seu nom indica, no es dissol en aigua. Ben al contrari, aquest tipus de fibra absorbeix l'aigua, motiu pel qual augmenta el volum fecal i ajuda a combatre l'estrenyiment. Per tant, aparentment el producte sembla que ens pot ajudar i té pinta de ser saludable. Si seguim llegint l'etiqueta observarem que en aquests cereals s'hi ha afegit sucre. Concretament, contenen 18 g per cada 100; per tant, un 18%. Quant a l'extracte de malta de civada, és un ingredient que s'obté de la maceració del gra de la civada germinada. Es fa servir a la indústria alimentària per fer pa, brioxeria, etc., i accelera el procés de fermentació i ajuda al procés de colo-

ració dels productes durant el fornejat. Destaca el seu poder endolcidor, ja que és ric en carbohidrats. Per últim, els nostres cereals d'esmorzar contenen una quantitat moderada de sal (0,9 g per cada 100). Un cop revisats ingredients, podem considerar saludables i beneficiosos per a la salut aquests cereals? Cal matisar alguns aspectes per respondre aquesta qüestió. Quant al segó de blat de moro, en excés pot arribar a irritar la mucosa intestinal o fins i tot reduir l'absorció de certs micronutrients. A l'etiqueta enlloc indica que es tracti d'un producte integral. De fet, els cereals integrals conserven el gra sencer, però com que el segó de blat és només una part del gra –amb un elevat contingut en fibra i antioxidants, això sí– no és justament la part més rica en minerals i vitamines. L'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA) recomana un consum de fibra d'uns 25 grams al dia. Podem obtenir aquesta quantitat de fruites, llegums i verdures, altament recomanable perquè ens aportaran vitamines i minerals. Per tant, si ens alimentem bé, és poc probable que haguem de recórrer a ajudes com el segó de blat de moro per combatre l'estrenyiment. Amb 100 g d'aquests cereals ingerim 27 de fibra, amb la qual cosa, si seguim una dieta equilibrada correm el risc de passar-nos, fet que ens podria provocar molèsties intestinals sense cap necessitat. Si podem recórrer a productes naturals com fruites i verdures per obtenir fibra de la dieta i defugir de l'estrenyiment, no cal ingerir 18 grams de sucre per cada 100 de producte. Per tant, no tenim cap necessitat de començar el dia amb uns cereals ensucrats als quals també se'ls ha afegit sal.

RECORDA

És hora de desmentir l'antic mite de les fantàstiques propietats dels cereals amb llet per esmorzar. No són imprescindibles i podem recórrer a d'altres aliments per obtenir l'energia i els nutrients necessaris per començar el dia. Això si decidim esmorzar, que tampoc no és imprescindible si mengem el que necessitem en qualsevol altre moment de la jornada.

TU ETS PART DEL CANVI

El món s'està quedant sense matèries primeres...

Però el canvi és possible. I ja ha començat!

Quan separo els residus i els poso al cubell o contenidor que toca, el vidre es pot reciclar i es pot tornar a utilitzar. El vidre, cap al verd!

Josep Girabal Guitart/Josep M. Mata-Perelló
(Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central)

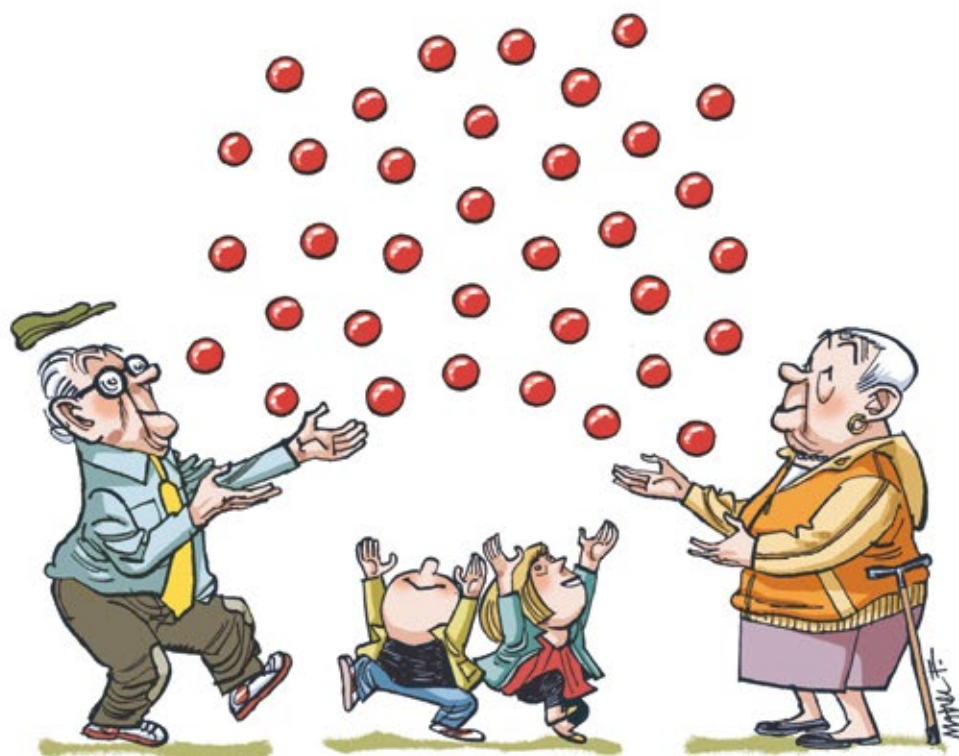
Biarritz (el gorg de la Casa nova)

Quan anar de vacances i viatjar no era a l'abast de la majoria, la gent es distreia i es feia passar la calor com podia i a falta de piscines públiques i privades, els gorgs de rius i rieres eren llocs molt visitats. A mitjans del segle XX era molt popular el gorg de la Casanova, un indret de la riera de Guardiola molt agradable per banyar-se i passar les hores més caloroses de l'estiu. A més, s'hi podia fer el vermut, dinar o berenar, ja que hi va haver un berenador, que duia el nom de Biarritz, una estació balneària del País Basc francès molt concorreguda des de mitjans del segle XIX. El nom es va popularitzar tant que consta a la cartografia oficial, al costat del seu nom tradicional. La roca que caracteritza aquest indret és un gruixut estrat de gres o pedra sorrenca amb nivells de microconglomerats on són ben visibles els petits còdols. Es tracta d'una roca dura i resistent a l'erosió. La riera travessa aquest nivell de pedra dura i entra en roques més toves on ha excavat el gran gorg que va donar fama a l'indret; aigües avall s'observen més estrats de pedra sorrenca més primers on es formen saltants i gorgs més petits, que devien ser aprofitats per les criatures i la gent que no sabia nadar. Les roques de la zona són sedimentàries d'origen marí, formades a partir de sediments sorrencs i argilosos dipositats en un fons poc profund i proper a la costa cap a finals del període Eocè, ara fa probablement a l'entorn de 37 milions d'anys. En aquella època la nostra geografia era molt diferent a l'actual, ja que la Catalunya Central i la Depressió de l'Ebre estaven en un braç de mar obert a l'Atlàntic, i l'indret era prop de la costa, que era al sud, on anava creixent un gran ventall al·luvial o delta pedregós que ara veiem com la muntanya de Montserrat.

Val la pena observar les formes d'erosió de la roca dura, on l'aigua es canalitza en un rec sinuós, i hi ha diverses cassolletes d'erosió, una mena de marmites on durant les crescudes es forma un rabeig que remou els còdols que hi poden haver a dins, com en una cotelera en què es van desgastant les parets. A la mateixa pedra s'observen uns curiosos forats rodons d'origen clarament humà que se suposa que són antics encaixos de troncs que devien formar part d'una estructura de fusta, potser una palanca. A la riba esquerra de la riera hi ha una gran esplanada i les restes d'escaleres, jardineres, llargs bancs per seure, barbacoes... testimoni de la popularitat d'aquest indret fins els anys setanta. Ara està tot en ruïnes, però no es veu vandalitzat. A la vora del gorg, en situació elevada, hi ha les restes del que va ser un trampolí que malgrat ser de formigó es veu molt malmès per les riuades. Actualment Biarritz és un racó solitari i tranquil, i la natura ho agraeix. El gorg de la Casa Nova és un dels indrets més interessants de l'Anella Verda de Manresa.

Nom del paratge: Gorg de la Casanova o Biarritz. **Situació geogràfica:** A la riera de Guardiola, afluent del Cardener, prop de la masia anomenada Casa nova. S'hi va des del Polígon industrial de Salelles, al carrer Narcís Monturiol. **Procedència del nom:** El nom tradicional fa referència a la casa de pagès més propera. El de Biarritz correspon al berenador que hi havia hagut. **Situació geològica:** La zona forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** L'aflorament de gresos a la llera i les ribes de la riera permet observar còmodament la roca, que aquí es presenta neta i polida. **Materials geològics:** Gresos, microconglomerats i lutites d'origen marí inclosos en l'anomenada Formació Tossa. **Edat de la formació:** La sorra, petits còdols i argiles que van originar les roques d'aquest indret es va dipositar aquí a finals del període Eocè, probablement fa a l'entorn de 37 Ma.

PER MOLTS ANYS, POU!

**400 Pous són molts Pous,
però si tens qui et fa costat
el pas del temps pot ser preciós**

**Residència d'avis del barri
de la Sagrada Família**

Fundació sense ànim de lucre

fem costat a la gent gran!

Des de 1988 som un servei de proximitat amb Centre de dia, Llar residència i Residència assistida. També oferim estades temporals, atenció domiciliària, menjador, transport adaptat, podologia i perruqueria.

www.residenciasagradafamilia.cat

Tel. 938 738 333 - carrer Vallès, 6 - 8 i 15 - 17 - 08243 MANRESA

Arbres monumentals

Alzina dels Colls, prop de Casserres

Els arbres i arbredes poden ser catalogats com a patrimoni. Hi ha tres categories: d'interès local i comarcal, singulars i monumentals. Les tres categories consideren els arbres i arbredes com a patrimoni. Sobretot en el cas de les arbredes i arbres monumentals la normativa ho diu clarament: «El valor monumental, històric o científic que tenen determinats exemplars d'espècies arbòries fa que formin part del patrimoni cultural de Catalunya, i que sigui d'interès públic la seva conservació i protecció».

Però què és un arbre monumental? Es consideren arbres monumentals els exemplars que per les mides excepcionals dins de la seva espècie o per la seva edat, història o particularitat científica, són mereixedors de mesures de protecció. Perquè un arbre es consideri monumental, l'administració ha de fer una declaració seguint uns criteris: mida, edat, interès històric i interès científic determinat per la raresa a Catalunya, pel límit de l'àrea de distribució, espècies i raresa a la comarca. Aquests criteris són avaluats per especialistes en botànica.

Aproximadament, tenim uns 270 arbres monumentals

repartits per tot Catalunya, un *bosc* d'arbres amb molta diversitat. S'inclouen en el catàleg fer per la Generalitat arbres que ja són morts, dels quals queda el tronc com a mostra o cap mena de resta, i també els que estan malalts, una trentena. La majoria però són ben vius i sans. En concret, al Bages en tenim cinc: l'Alzina del Mas Pujol a Artés, el Pi del Rèvol o Pi del Palà de Coma a Cardona (és mort, en queden restes), l'Alzina del Mas Querol a Fonollosa, el Plàtan d'en Gibert a Monistrol de Montserrat i el Lledoner de l'estació de Rajadell (també és mort).

Alguns d'aquest arbres, quan els veus, trobes que són monumentals segurament per la seva grandària atípica, és el primer que ens impacta, altres diries que no en són, tenen altres valors: històric, cultural, ecològic, científic...En el cas de les dues alzines monumentals del Bages, tenen un valor per les seves dimensions i per les trobades culturals que s'hi despleguen. I en el cas del plàtan de Monistrol per la seva edat, grandària i història. Tanmateix, la línia divisòria que separa els arbres que són monumentals dels que són d'interès local o comarcal és molt borrosa. Segurament deu haver-hi molts exemplars locals o comarcals que es podrien incloure com a monumentals i també n'hi deu haver molts per afegir com a nous o desconeguts.

Premiats entre els millors
formatges del món

MUNTANYOLA
SABORS QUE IL·LUSIONEN

Un projecte social de:
AMPANS

• PANCARTES PUBLICITÀRIES • VINILS ADHESIUS • IMPRESSIÓ GRAN FORMAT • RETOLACIÓ VEHICLES

Jorbetes 40-42 • 08241 Manresa • T 93 876 84 58 • retols@porquetprat.cat

CONSORCI PER A LA
NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA
CNL MONTSERRAT

**CENTRE DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA MONTSERRAT**

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68 Tel. 93 872 17 07
manresa@cpnl.cat www.facebook.com/SLCdeManresa

Les inscripcions als cursos de català del Consorci per a la Normalització Lingüística seran del 12 al 15 de setembre

Les sol·licituds es podran fer presencialment o bé en línia, mitjançant la plataforma d'inscripció als cursos de català, des del dimarts 12, a les 9 h, fins al divendres 15, a les 20 h. La matrícula s'estructura en dos torns: preferent, els dies 12 i 13 de setembre (per a antics alumnes inscrits a un curs del CPNL durant els darrers 12 mesos) i general, els dies 14 i 15 de setembre (per a tothom). Les persones que no hagin fet un curs al CPNL durant els darrers 12 mesos o que no disposin d'un certificat de coneixements de cata-

là hauran de sol·licitar una prova de nivell telemàticament, a la plataforma d'inscripcions, o de manera presencialment.

El CNL Montserrat ofereix cursos de català, en modalitats presencials o en línia, de tots els nivells: des de l'inicial fins al superior. Els cursos de català segueixen els programes de llengua catalana de la Secretaria de Política Lingüística. Els certificats de nivell que expedeix el CPNL tenen validesa oficial

Tapes d'estiu
Cuina en productes de temporada i proximitat
Els millors vins per l'estiu
A la terrassa de Sant Domènec
al centre de Manresa
Carrer del born 28 Manresa tel. 93 872 1114
info@lasvegas.com

LAS VEGAS

M. TERESA VILAJELIU ROIG

Primera tinent d'alcalde després de la dictadura, arran de les eleccions municipals de 1979 va ser regidora de Cultura i Ensenyament, i després de Relacions Públiques. Va formar part de les Plataformes Anticapitalistes i va ser militant d'OICE i de Convergència Socialista. Va assistir a la formació del PSC-Congrés i va passar a ser membre del PSC-PSOE fins al 2012. Va cotitzar al sindicat USO i poc després al d'UGT. Llicenciada en geografia humana, va pertànyer al comitè d'empresa de Lemmerz i va ser funcionària de l'Agència Tributària.

De molt jove vas patir la polio-mielitis. Com t'ha repercutit? Tota la vida. Quan vaig néixer no s'havia inventat la vacuna de la pòlio (1953). Hi ha un reportatge de TV3 molt interessant, que es va emetre al *Sense ficció*. El seu descobridor, el nord-americà Jonas E. Salk no va cobrar res. Tot seguit, la vacuna va arribar a Europa. Segons l'esmentat reportatge, dos ministres franquistes la volien portar cadascú pel seu compte i van tardar dos anys més que els altres països. La pòlio és un virus que produeix febre i quan marxa t'immobilitza. La

mare m'explicava que només movia els ulls. Et pot afectar a diversos llocs, en el meu cas a les cames que, per sort, les tinc igual de gruixudes. El primer metge a visitar-me va ser Simeó Selga, després una doctora de Barcelona, que em va derivar a l'Hospital Clínic amb el doctor Lluís Gubern Salisachs, que em va receptar corrents a les cames. Com que no s'allargaven els tendons d'Aquil·les s'havia d'operar, però a casa no podien pagar l'operació. El doctor Gubern ens va dir que la faria gratuïtament a l'hospital del Niño Pobre, a càrrec d'unes monges. Als cinc anys em va operar un peu i als dotze l'altre. Recordo que en l'època, l'hospital de Sant Joan de Deu de Manresa només permetia nens, les

«Les il·lusions de quan vaig entrar a la política es van anar diluint. Em vaig adonar que costa molt poder canviar les coses»

nenes no hi podíem anar. Ara que he llegit molt sobre la malaltia, sé que si he perdut neurones motores he de cuidar les altres. Quan em van donar la invalidesa, vaig començar a anar al gimnàs, on em deien que fes cada dia una mica més d'esforç, però no era el cas, perquè cal mantenir la mobilitat que encara tinc, ja que es va perdent amb l'edat. M'he fet d'associacions d'afectats per la pòlio i sé què tinc. Ara vaig amb cadira de rodes elèctrica, puc viure sola i soc autosuficient. Quan necessito ajuda, uns molt bons amics m'ajuden.

El Xup

Com és que vau anar a viure al Xup?

Vivíem al carrer Arbonès, on ara hi ha el passeig de la República. La casa on estàvem, abans de la Guerra ja l'havia comprat l'Ajuntament, amb la intenció de derruir-la i poder fer el carrer Alfons XII. Quan tenia quinze anys van treure tots els llogaters. Se'ls va facilitar un pis a Manresa i uns diners, llevat del pare que, com que estava a la llista negra, no li van donar res. Si volíem ens facilitaven un pis al Xup. Com que no teníem cèntims, hi vam anar. De les 480 famílies, només n'hi havia cinc de catalanes. El canvi va ser radical. Un dia, a l'autobús, Rosario Ramos em va oferir la possibilitat d'anar d'excursió amb ells. La vaig conèixer, també el seu germà i

una colla de gent jove que es movia pel barri. La Rosario em va introduir a la JOC (Joventut Obrera Catòlica), que eren els petits de l'HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica). Va ser tot un descobriment alhora que vaig fer nous amics. Ara la Rosario està en una residència, on la vaig a veure sovint. Vaig conèixer el Vizcaíno, el president de l'associació de veïns del Xup, que, en saber que tenia coneixements de taquigrafia, de seguida em va entabanar per ser la secretària de l'associació.

Quines eren les principals problemàtiques del barri del Xup?

Sovint havíem d'anar a buscar l'aigua

a la séquia, però quan es van adonar que estava contaminada van vacunar-nos del tifus. No hi havia clavegueres, les teulades estaven en molt mal estat, el transport a Manresa era inexistent. Al començament no hi havia botigues ni bar. Dels locals només funcionava el que va servir d'església. Vam tenir molts problemes amb el capellà, que no tenia res de progressista. El grup de joves aconseguia que ens deixés de tant en tant el local perquè ens reuníssim i fins i tot hi havíem fet algun ball, sense que ell ho sabés. Durant quinze anys hi vaig viure amb els pares en un primer pis. Hi havíem tingut ratolins, així que vam començar una vaga

per no pagar a l'Obra Sindical del Hogar. El Xup era un gueto horros sense cap servei i vam començar les reivindicacions. Per sort, l'equip d'aparelladors i tècnics, com Ramon Puig o Ton Baraut, sempre van estar al nostre costat. Com que vam estar uns anys sense pagar, quan vam marxar el vam deixar sense demanar cap traspàs perquè no em semblava just. Vam anar a viure al carrer Martí Julià fins que es va morir la mare i aleshores em vaig establir al carrer Ramon Lluï.

Com et vas anar introduint en la política?

Amb els moviments socials i polítics que es movien i feien activitats a Manresa. A través de gent de la JOC vaig conèixer militants de les Plataformes Anticapitalistes i de l'OICE (Organización de la Izquierda Comunista de España). Era una època en què els comunistes del PSUC estaven molt ben organitzats, fins i tot havia fet cursos de formació marxista amb ells, però volia anar una mica més a l'esquerra. Així que vam intentar fer una cèl·lula de l'OICE a Manresa, que no va quallar. Ho vam deixar just el 1975. Quan em va detenir la guàrdia civil ja no militava enlloc, tot i que ells es pensaven que era membre del PSUC.

Detenció

Sense incidir-hi específicament, perquè ja se n'ha parlat i escrit prou, quan et van detenir els investigadors de la guàrdia civil sabien què buscaven?

No. A dins la caserna em vaig adonar que no anaven per mi. Tenia excuses per rebatre'ls. Em preguntaven: '¿De qué conoces al Padullés?'. 'Es el novio de una chica del Xup'. '¿De qué conoces al Fuentes?'. 'Trabajamos juntos en la Lemmerz'. '¿De qué conoces al Vizcaino?'. 'Del barrio'. Em vaig adonar clarament que no anaven per mi. Quan vaig sortir vaig poder avisar-los que estiguessin al cas.

Com valores l'actuació de Jacint Carrió, que era el propietari del pis que teníeu llogat al carrer Aiguader?

El primer que cal dir és que la guàrdia civil va destrossar aquell pis completament. L'havíem llogat la Carme Cots i jo. Al Jacint li vam explicar el que havia passat. Es va aixecar la màniga de la camisa i ens va ensenyar el número del camp de concentració on havia estat internat. Ens va dir que no féssim res, que ell es cuidaria de tot el que estava relacionat amb aquell pis i que no ens preocupéssim gens. Es va portar molt bé amb nosaltres i sempre en parlo amb afecte. Va ser molt bon home.

Quan temps vas estar detinguda?

El dijous 9 d'octubre de 1975 em va detenir la guàrdia civil i em van conduir a la caserna. L'endemà divendres em van portar a la *prisión del partido* de les Escodines, amb la Carme Cots. Hi havia un guàrdia municipal que era del Xup, que em va preguntar què hi feia i li vaig respondre que quedés clar que no hi era per lladre. A la presó em va venir a veure el meu pare amb la meua amiga Imma Trigo, i una colla de dones del Xup que m'havien portat mantes perquè aquell cap de setmana havia refrescat molt. El dissabte vaig passar pel jutge i em va deixar lliure.

Al cap de deu anys vaig parlar amb el jutge López Carrasco, li vaig demanar per la teua denúncia de maltractaments i em va dir que ell havia d'actuar conforme a la legalitat vigent. Et sembla normal?

No. Quan vaig anar a fer la denúncia per maltractaments, el jutge em va dir que si estava boja. '¿No sabe que si quiero la puedo volver a poner en la cárcel ahora mismo?'.

Més que maltractaments van ser tortures, oi?

Sí.

Què em pots explicar de les Plataformes Anticapitalistes i de l'OICE?

Les plataformes eren un sindicat o corrent de transmissió del partit polític que era l'OICE. Hi vaig entrar pels contactes que tenia dins la JOC, que en aquells moments tenia una trajectòria molt esquerrana, que era l'alternativa per als joves. Érem quatre

gats i per empènyer una mica havia vingut algú de fora de Manresa. Ara bé, l'esforç que significava lluitar contra les circumstàncies va fer que ho deixés.

Quan, com i amb qui estàs a Convergència Socialista?

Era el 1976. Recordo Pep Centelles que es movia per Barcelona, Pau Alegre, Isidre Badia, Toni Bacardit, que era l'únic que tenia fills i ens reuníem a casa seva, Jordi Costa... Després es va anar ampliant amb Rafael Llussà, Carles Canongia, Joan Cornet, Ramon Puig, Jordi Marsal i Jaume Serra. Vaig estar al Congrés Constituent de l'1 de novembre de 1976, però no me'n recordo gens, només que va ser tumultuós.

Sindicalment vas estar a la UGT. Vau topiar amb els dirigents històrics?

Sí. Personatges com Juan Massey o el Fernández Poderoso de la Lemmerz sempre tenien la raó i no acceptaven que els joves aportéssim noves idees.

Primeres eleccions

Com recordes les eleccions municipals de 1979?

Amb una gran emoció. Va ser un moment molt il·lusionant. Poder fer unes eleccions democràtiques després d'una dictadura és un fet indescriptible. Tots teníem més il·lusió que coneixements. Penso que l'alcalde Roqueta ens va posar fàcil el traspàs. Fet el ple de constitució del nou ajuntament, ens vam asseure tots a la sala d'alcaldia i ens vam preguntar: per on comencem? Què fem? De mica en mica ens en vam anar sortint.

Tens alguna anècdota personal que afectés la teua vida quotidiana?

Aleshores vaig passar a ser una persona pública. Per anar de casa a l'ajuntament havia de calcular molta estona perquè pel camí m'aturava gent que demanava solucions per als seus problemes. Haver d'assistir a una exposició de pentinats organitzada per Arts i Oficis o a la missa de la Llum, que sempre em tocava al costat del tinent coronel de la guàrdia civil, que era el mateix de les detencions, em cansava

A la inspecció de l'Agència Tributària vaig conèixer gent a qui es feien inspeccions de més de cinc anys, alguns coneguts a la ciutat

molt. Per cert, referint-se al dia de la presa de possessió del càrrec municipal, el periodista Xavier Domènech, em va preguntar si era veritat que en lloc de saludar-lo m'hi vaig girar de cul. La veritat és que no ho recordo, però és molt possible que reaccionés així. Aquesta sobreexposició pública em va saturar una mica.

Què remarcaries de l'etapa de regidora de Cultura i Ensenyament?

Iniciar els tràmits per comprar els terrenys per poder fer el nou Pare Algué. El dia a dia era tapar forats o rebre queixes que la calefacció d'algunes escoles no funcionava i atendre sol·licituds perquè la gent feia moltes demandes. Fins i tot, una amiga del Xup em va demanar si li podia facilitar un pis a la Balconada i li vaig respondre que no ho entenien, ja que ens van votar perquè precisament no passessin més aquestes situacions. La gent s'atrevia a tot. Mentre vaig ser regidora es van fer uns jocs florals diferents, ja que eren molt antiquats, i els vam canviar de format. Vam treure la pubilla, que després s'ha tornat a posar, afegint-hi l'hereu.

Quina era la teva feina com a relaci-

ons públiques?

Si he de dir-te la veritat, descarregar una mica de feina l'alcalde. Ell tenia moltes visites i em passava aquells temes menors o que no es consideraven gaire importants i eren de fàcil resolució. Recordo que vam fer unes jornades francocatalanes amb Jacques Jordà i des de l'Ajuntament ens vam cuidar de les relacions amb els consolats.

El 1983 retornes a la Lemmerz?

Sí. Em van posar de telefonista fins que al cap de mig any, el directiu Guillermo Titsch em va reclamar per al seu departament d'exportacions i importacions. Un treball complicat de relació amb duanes, bancs i empreses alemanyes on compràvem el material i la venda de les llantes. El treball m'agradava, però en temps de crisi tenia por de quedar-me sense feina, i més quan ja havien marxat el Fuentes i el Mirón. Quan vaig plegar no em van donar cap compensació. Vaig entrar d'interina a l'Agència Tributària, quan Josep Borrell va crear les sucursals d'Hisenda a les capitals de comarca, en ser nomenat secretari d'Estat de Pressupost i Despesa Pública del Ministeri d'Economia i Hisenda.

Socialisme

Perquè vas decidir abandonar la política?

Les il·lusions de quan vaig entrar a la política es van anar diluint. Em vaig adonar que costa molt poder canviar les coses. La meua filosofia política continua sent el socialisme, però penso que a mida que et vas fent gran has de deixar pas als joves encara que s'equivoquin. Continuaré votant perquè és una promesa que vaig fer als meus pares, pels anys que ells no van poder fer-ho. També és cert que no em ve de gust anar a les reunions al local del partit perquè són molt avorrides.

Els que es diuen socialistes avui dia ho són?

Quina pregunta! Penso que ho són en la mesura que se'n pot ser avui dia, que han canviat tant les coses. A l'Estat, les èpoques en què s'ha estat més bé ha estat amb les presidències de Felipe González, Zapatero i Sánchez, que ha superat la pandèmia, el volcà i la guerra d'Ucraïna. Ser socialista avui és voler un món millor per a tothom, amb dret a l'ensenyament, la sanitat, el menjar, tenir un habitatge...

L'Estat espanyol ha viscut una transició o ha patit una transacció?

Canviar de sistema va costar molt perquè hi va haver molta gent que hi va deixar la pell, la salut i la vida per fer una transacció. No ho podem oblidar mai. Gràcies a aquesta gent vam poder *transaccionar*, com diu l'historiador Josep Fontana. Qui s'esperava que, després de mort el dictador Franco, un dia ens llevéssim amb la legalització del partit comunista? Amb totes les crítiques que es vulguin per la manera com es va fer, el canvi va ser possible gràcies al treball de molta gent durant molts anys.

Agència Tributària

Quina va ser la teva feina dins l'Agència Tributària?

Hi he fet de tot. Vaig començar a inspecció, que em va permetre co-

nèixer una faceta de la gent, sobretot d'aquells a qui es feien inspeccions de més de cinc anys, alguns gent coneguda de la ciutat. Hi ha molta mobilitat, sobretot dels alts càrrecs que venen a fer punts per poder acostar-se al seu lloc d'origen. Quan van treure la inspecció vaig passar a renda. També és interessant i em va permetre conèixer una altra faceta desconeguda de la gent. Penso que tothom és defraudador, un en milions i un altre en 10 euros. També és veritat que a vegades et cau l'ànima a terra perquè aplicar unes lleis que no sempre es veuen justes, com per exemple la poca retenció que s'aplica als treballadors que han cotitzat a tres llocs seguits, però amb poca retenció, de manera que quan fan la declaració de renda reben un pal, sense que ningú els hagi explicat que

els podia passar. També vaig estar una temporada al registre, on has de barallar-te sobretot amb els gestors. Inicialment ens feien regals per Nadal, però per sort es va treure.

T'agrada fer receptes de cuina?

Sí. Quan era més jove m'havia agradat molt la cuina i els caps de setmana que era a casa m'agradava cuinar tant per a la mare com per als amics. M'agrada menjar normal i bé en el sentit de provar coses delicades. Ara ja no cuino ni per mi, prefereixo comprar menjars fets. Pel que fa a les receptes, tothom em deia que em sortia molt bé la lasanya, amb un molt bon sofregit de verdura. Durant uns anys anava a Itàlia, on vivia l'amiga Imma Trigo, i la pasta em tornava boja. Tenia llibres de cuina i fins i tot una enciclopèdia.

el perfil

Maria Teresa Vilajeliu Roig va néixer a Manresa el 9 de març de 1949. El pare, Miquel, era manresà, amb família provenint de Prats de Lluçanès, i abans de la guerra havia treballat al Forn del vidre; va combatre al costat de la República i a la retirada es va exiliar a França. Acabada la guerra, Franco va fer un ban públic on es deia que qui no tenia delictes de sang podia tornar. S'ho va creure i el van tancar vuit mesos en un camp de concentració i després va estar tres anys fent de drapaire perquè ningú no li donava feina, fins que va poder entrar a la Maquinària Industrial, on va treballar de manyà. En fer-se gran el van posar de porter a la foneria de l'Arquitecte Gaudí fins que es va jubilar. La mare, Encarnación, va néixer a Alguaire, on hi havia una petita fàbrica Bertrand i Serra. Les filles havien de marxar de casa quan es casava l'hereu. Ella en companyia de dues amigues més, va venir a Manresa deixant la casa pairal. Hi va treballar fins als 42 anys, quan va néixer la M. Teresa, després de quatre embarassos frustrats. «De seguida vaig agafar la poliomielitis i es va dedicar a mi», diu la Teresa, que va començar a estudiar a les monges del col·legi de Sant Francesc. «En aquells moments era el millor col·legi femení de Manresa», que després seria la Badia Solé. Hi va estudiar el Batxillerat laboral, modalitat administrativa (a més de les assignatures de batxillerat en feien d'altres de comerç). Els pares vivien al carrer d'Arbonès i «sabien que no podia seguir la saga de treballar en una fàbrica».

Amb 15 anys va entrar a treballar en una assessoria i al cap de poc temps va passar a Casals Cardona Industrial, de Ramon Casals Cardona, al carrer Francesc Moragas,

dedicada a la fabricació de dipòsits de polipropilè. Amb 21 anys va decidir entrar a la Lemmerz, on es treballava jornada seguida fins que el 1979, arran de les eleccions municipals entrarà a l'Ajuntament com a tinent d'alcalde i regidora de Cultura. El 1983 retorna a la Lemmerz, que després de la vaga de 1982 travessa una crisi greu. Com que té por de quedar-se sense feina, es prepara les oposicions per a l'Agència Tributària, que estava a punt d'obrir unes oficines a Manresa. Primer va entrar-hi com a interina i va agafar una excedència d'un any amb la idea de treure's les oposicions, com així va ser i es va fer funcionària. Amb 35 anys va decidir fer les proves d'accés a la Universitat per a majors de 25, per passar a estudiar Geografia i Història, modalitat de geografia humana, a la UB. Arran de la seva estada al barri del Xup, va començar a militar a les JOC (Joventut Obrera Catòlica), d'on va passar a les Plataformes Anticapitalistes i l'OICE. Després va militar a Convergència Socialista i al PSC-PSOE, fins al 2012. Sindicalment va estar a l'USO i poc després a la UGT. Va ser regidora de Cultura i Ensenyament i després de Relacions Públiques en el govern municipal de 1979.

cultura

quadern obert

Josep Maria Massegú

A La Vila d'Argençola, Wagner s'hi sentiria com a casa

A Castellnou de Bages, entre Súria i Balsareny, a començaments del segle passat l'empresari barceloní Manuel Saladrigas va fer realitat el seu somni: convertir l'antic mas de La Vila en un santuari wagnerià.

A finals del segle XIX, Manuel Saladrigas era un empresari del Poblenou de Barcelona que, a més de comerciar amb Filipines, on exportava queviures i remeses de paper de fumar, es dedicava al lloguer de naus industrials, en una de les quals s'establí el fabricant Josep Quinquer. Però la fàbrica de blanqueig i tèxtil del surienc va anar de mal borràs i, en compensació als deutes contrets, Quinquer va cedir en pagament a Saladrigas la finca d'Argençola, fortament damnificada per la fil·loxera.

S'escou que el nou propietari era un apassionat de l'òpera i molt especialment del compositor alemany, per a qui sentia una profunda devoció. Aquest fou el motiu pel qual, des de l'adquisició del mas el 1904, Saladrigas va voler reformar la casa i el seu entorn d'acord amb l'escenografia de les òperes de Wagner. El que havia estat una casa pairal adoptà un aire de castell medieval gràcies als merlets que coronen la façana, el conjunt de finestres geminades i trigeminades, el portal flanquejat per dues columnes amb capitell corinti i arcs de mig punt, i l'alta torre, amb vitralls al·lusius a herois de la mitologia germànica. En la decoració interior també s'utilitzaren vitralls en portes i finestres, amb escenes, personatges i paisatges de regust wagnerià. Tampoc no podia faltar-hi un llac –de fet, una presa, aprofitant el pas de la riera del Tordell– amb cignes, que Saladrigas es va fer portar des del llac suís de Léman. Fins i tot la barca amb què hi passejava va anomenar-la Isolda, la dissortada heroïna d'una de les òperes més cèlebres i romàntiques del músic alemany.

Cent anys després

Coincidint amb la commemoració del primer centenari

de la nova Vila, i prenent com a referència l'any que figura a l'arc d'entrada a la casa (1922), un dels besnets de Manuel Saladrigas, l'advocat i genealogista Raimon Jordi Ferran, fa uns mesos ha publicat *La Vila d'Argençola, el somni wagnerià del besavi*, dins la col·lecció Inèdits, una iniciativa editorial impulsada per l'Ajuntament de Castellnou de Bages amb l'objectiu de recuperar la memòria històrica del municipi. En aquest treball l'autor no es limita a narrar l'execució del projecte del besavi, sinó que explica la història d'aquest paratge al llarg del temps, des dels seus orígens, en època medieval, fins a l'actualitat, en què La Vila funciona com un espai polivalent (allotjament rural, celebracions i convencions, plató audiovisual), regentat per Rosa Escarpenter Ferran, besneta també de Saladrigas i cosina de Raimon Jordi i de l'empresari manresà Xavier Perramon Ferran.

Barcelona
va ser la ciutat més
wagneriana d'Europa,
fora d'Alemanya

Arran d'aquest estudi, que també fa un repàs dels esdeveniments històrics que van condicionar l'evolució de la finca (la guerra de Successió, la guerra del Francès, les guerres carlines, la fil·loxera, la Guerra Civil...), conversem amb l'autor i el seu cosí, Xavier Perramon, sobre la forta personalitat del besavi, del qual reconeixen haver heretat l'esperit emprenedor. Cap d'ells va arribar-lo a conèixer, perquè va morir el 1949, però en tenen el testimoniatge de la filla, les netes i la seva segona dona, Marcel·la Bitrià. La primera ha-

via mort després de néixer Teresa Saladrigas, la filla. Jordi i Perramon evocuen la Marcel·la amb molt d'afecte i assenyalen que, malgrat la diferència d'edat i de classe, cosa que va significar un enrenou per l'època (casats el 1932, ella era quaranta anys més jove i formava part del servei), van complementar-se d'allò més: «Així com el besavi era

Foto: Els cosins Xavier Ferran i Ramon Jordi Ferran a la redacció del Pou.

sec i més aviat esquerp, la Marcel·la era sociable, amb personalitat i bon caràcter, i molt llesta, tot i no tenir estudis». Nascuda a Castellonroi, Marcel·la va morir a Manresa, el 2005.

L'assaig de Raimon Jordi és el resultat de vint anys d'estudi i recerca: «La gran sort és que existeix molta documentació, perquè el besavi s'ho anotava tot. No hi havia res que li passés per alt. Tant pel que feia a la feina, com a rendista del lloguer de les naus del Poblenou, com pel que feia a les reformes de La Vila, prenia nota de tot: què devia i què li devien, com havien de ser els maons per reformar la casa i quins vitralls adquiria durant els seus viatges per Europa». Entre aquesta abundosa documentació hi ha molta correspondència, tant comercial com de caràcter personal, amb tota mena de detalls, «perquè el besavi era una persona molt meticulosa i reglamentista, cosa que li va comportar algunes enemistats amb alguns propietaris veïns que no ho eren tant». El que de moment no es coneixen són els plànols i l'arquitecte responsable de la transformació arquitectònica de La Vila, que algú atribueix a l'arquitecte manresà Ignasi Oms.

Tot i tenir casa a Barcelona i a Blanes, Saladrigas passarà cada vegada més temps a La Vila d'Argençola, des d'on administrarà els seus negocis a distància, «talment com qui fa teletreball». Raimon Jordi remarca que el seu besavi «va ser, sense proposar-s'ho, un precursor de les torres d'estíueig, tan típiques dels industrials dels anys vint i trenta, amb la singularitat que ell s'hi va instal·lar i va emprendre iniciatives molt útils per aconseguir l'autosuficiència de la finca». Aprofitant el pas de la riera del Tordell, Saladrigas va fer construir un petit pantà i un salt d'aigua per fabricar electricitat, en un moment en què encara l'electricitat no havia arribat a Súria. També va investigar l'obtenció de la sal. Xavier Perramon explica que «durant molts anys, per a la gent de Súria i Balsareny, el pantà i els jardins de l'entorn van ser una mena de parc de l'Agulla». És a dir, un espai recreatiu per passejar-hi i berenar vora el llac.

Un món de records

D'alguna manera, per a Raimon Jordi i Xavier Perramon, La Vila era la casa pairal de l'àvia materna, Teresa Saladrigas, i punt de trobada de les filles i els nets. De fet, les

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys
 Born, 24
 08241 Manresa
 Tel. 938724130
 rubiralta24@hotmail.com

 EDICIONS **parcir** SELECTES
LLIBRES PARCIR
 ■ Àngel Guimerà, 74
 ■ 08241 Manresa
 ■ Tel. 93 873 38 82
 ■ www.parcir.com
 ■ parcir@parcir.com

El president Macià
va visitar La Vila el
juny de 1932, després
d'inaugurar unes
escoles a Súria
sufragades per les
Mines de Potassa i
altres benefactors.

mares del Raimon i el Xavier s'hi van casar el mateix dia, el juny de 1952, coincidint amb les noces de plata dels pares, Teresa Saladrigas i Alfred Ferran. Raimon Jordi recorda els llargs viatges des de Barcelona a La Vila passant per la carretera vella de Can Maçana, el fred que calia combatre

amb la llar de foc i les estufes de gas, la costellada familiar de Setmana Santa, els rams d'espígol collits amb l'àvia, la pesca nocturna de crancs i les misses de diumenge: un món de records que per al besavi Saladrigas va significar l'acompliment d'un somni.

lèxic a la manresana

Vigilar un paper

Jaume Puig

Aquest mes, l'amic i mestre Joan M. Serra em fa una aportació sobre el verb *vigilar* a la manresana. Em diu això: «De la meua edat infantil recordo que el meu pare i una tieta seva sovint el feien servir en el sentit de *mirar*, en frases com 'ves a la cantonada i vigila si ve la mare'. Aquest ús sembla que és una extensió del sentit estricte de *vigilar* (estar atent, vetllar). En el sentit que me'l deien a mi significava mirar atentament».

L'ús de vigilar en frases com ara «Ja t'ho has vigilat bé, això?» és un cas interessant, que ja vam comentar en el reportatge *El parlar de Manresa* d'abril de 2020, on recol·líem que a l'escriptor i filòleg Llorenç Capdevila nascut a Alpicat (Segrià) i establert a Manresa des de fa 25 anys, una de les coses que el va sorprendre del parlar manresà va ser l'extensió semàntica del verb *vigilar*. El diccionari defineix aquesta paraula com «estar atent a allò que pot fer o ha de fer algú o alguna cosa, a allò que un mateix pot fer o ha de fer, a allò que pot esdevenir-se». Però a Manresa va sentir frases com «vigila aquest paper» en un context en què el paper no representava cap perill. El context li va indicar que alguns manresans utilitzaven el verb vigilar en el sentit de «fer un cop d'ull» o «mirar».

Per sort, ja ho havia entès el dia que algú li va dir «vigila la paret», explica. «No vaig tenir por que em caigués a sobre».

Un altre tema és la variant *vegilar*, que fem servir de manera col·loquial. Seria el cas també de paraules com *comenió* (comunió), *xacolata* (xocolata), *estulviar* (estalviar) o *peruc* (poruc), que mirem d'evitar a l'hora d'escriure en català estàndard, però que són ben vives encara, sobretot en les generacions d'edat més avançada.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

Climent Oliveró, fotògraf de postals (1908)

Assegut just al centre de la fotografia, Climent Oliveró Torrens, amb els treballadors de la seva impremta a Barcelona, on va néixer el 28 de gener de 1870 i va morir el 7 de desembre de 1938. Un dels seus trets característics és que al començament signava les edicions amb les inicials C.O, fetes amb tinta verda i vermella, com va explicar la documentalista Maria Teresa Llordés Llordés, mentre classificava una part del llegat Oliveró, per al Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, amb seu a Terrassa. Aquest museu conserva una gran col·lecció de postals, realitzades per fotògrafs a les ordres d'Oliveró, que van recórrer bona part de pobles i ciutats de Catalunya, on captaven sobretot les fàbriques, entre elles les de Sabadell (catalogades) i Manresa, tot i que bona part de postals i fotografies estan disperses en diverses col·leccions particulars. Per exemple, un manresà en té més de 50. Editor i comerciant, als divuit anys va fer realitat la vocació d'impressor en establir-se en un petit local del número 16 del carrer Baix de Sant Pere, tot i que ben aviat va ampliar el taller, en dedicar-se a negocis com llibreria, papereria i joguines, moment en què es va establir en uns locals nous de la Riera de Sant Joan, número 33. A causa de la reforma de la Via Laietana va traslladar la impremta al número 45 del carrer de Sant Pere Més Alt, mentre els altres negocis els va retornar a Sant Pere Més Baix, però al número 37. Les últimes fotografies d'Oliveró van signades

amb les inicials C.O.T i són amb tinta blava, editades amb bromur, que hi dona una resolució espectacular, pel valencià Andrés Fabert, que també va fotografiar Manresa.

En fotografies anteriors ens havíem referit als primers fotògrafs de la ciutat. Fins a dia d'avui, Benet Cabanes Prunés n'està considerat el primer. Sabem que va establir l'estudi de retrats de fotografia al número 2 del Born, des de l'1 d'agost de 1858, i coneixem que treballava amb la Impremta Roca. No és gens clar que el fotògraf gal·lès Charles Clifford viatgés a Manresa el 1860, ja que algunes de les fotografies que se li atribueixen no estan ben definides quan els experts han deixat clar que era un fotògraf d'alt nivell. A més, ja vam assenyalar la hipòtesi que va estar a Catalunya la tardor del 1858 i la fotografia del Pont Vell des de sota la via del tren, seva sens dubte, la datem el 1858, tenint en compte que encara hi apareix el Molí nou enderrocat aquell any i en el seu lloc s'hi va construir la fàbrica Argemí Gallifa que ja funcionava el 1959. Un altre factor a considerar és que Benet Cabanes va fer inicialment diverses vistes de Manresa, tot i que fins ara només una forma part de l'arxiu particular d'un col·leccionista manresà. L'estudiós Joan Vila-Masana Portabella traurà a finals d'aquest setembre un llibre editat per Parcir, sobre els inicis de la fotografia a Manresa fins al 1939, amb moltes imatges inèdites.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL

ART. Maria Camp

Montserrat Riu i Berni Puig

1.280 són els graus que assoleix una cuita de ceràmica a alta temperatura. La temperatura a la qual el foc pren la matèria per donar-li la seva forma definitiva. Un instant químic. El moment decisiu que converteix la matèria en una peça única. I aquesta és la temperatura amb la qual treballa l'artista ceramista Montserrat Riu i de la qual en podem veure una exposició al Casino fins al 22 d'octubre. Una mostra de la seva dilatada trajectòria artística i del seu univers creatiu, on les peces creixen entre argiles, gres, refractaris, porcellanes, materials trobats i pigments. D'altra banda, l'artista Berni Puig, que va encetar fa un parell d'anys una tasca de rescat de ruïnes domèstiques i industrials de la conca alta del Llobregat, ha desenvolupat un projecte que és la proposta guanyadora del Premi TAV CC – el Casino 2023. Es podrà visitar al mateix Casino del 15 de setembre al 2 d'octubre.

MÚSICA. Marc Vilanova

Cites de pes per al nou curs

En primer lloc volem destacar la visita que la cantant surienca Beth farà al Kursaal per celebrar dues dècades de trajectòria sobre els escenaris. Acompanyada d'una banda de músics de solvència contrastada, recorrerà les cançons més estimades dels treballs discogràfics que ha anat publicant aquests darrers vint anys (dissabte, 16 de setembre, 20 h). Sense canviar d'espai, una altra cita és el concert que farà la cantant barcelonina de fados Névoa per homenatjar un dels referents de la cançó portuguesa, Amália Rodrigues (dijous, 21 de setembre, 19 h). I per acabar la tripleta de propostes dins de la programació del teatre manresà, destaquem la parada que la Companyia Elèctrica Dharma farà a Manresa dins del marc de la Gira 50 anys. La banda ens oferirà un espectacle amb la seva clàssica proposta de sons d'arrel i donaran el tret de sortida a la 26a edició de la Fira Mediterrània (dissabte, 30 de setembre, 20 h).

TEATRE. Joan Morros

'Terra baixa' km 0

Després de la versió d'*El Llop* de TV3 i de l'adaptació de la de Carme Portacelli del Teatre Nacional de Catalunya que es van poder veure al Kursaal en pocs mesos de diferència, aquest mes de setembre arriba a la sala petita la versió que va estrenar el Grup Escènic Nostra Llar del Poble Nou l'abril de l'any passat. La representació es farà el dimecres 13 de setembre en dues funcions: a les sis de la tarda i a les vuit del vespre. En aquesta ocasió, l'obra d'Àngel Guimerà es presenta de manera una mica més fidel al text de l'autor, del qual l'any vinent commemorarem els 100 anys de la mort. El muntatge està dirigit per Jordi Gener, que alhora interpreta el paper de Sebastià, i la coordinació és de Jaume Puig Bou. Completen el repartiment deu actors i actrius de la nostra comarca. Un muntatge, cent per cent km 0, per començar la nova temporada del teatre Kursaal.

VINS

Joan Tomasa i Garroset,
sommelier de Vins Tomasa

Picapoll 2020 Fargas

Prop de Manresa i amb el teló de fons del Collbaix i de Montserrat hi ha la vinya de picapoll del Quim Fargas. Gràcies a la seva experiència i a una filosofia de respecte a la terra i al cep, el 2021 va poder embotellar 2.000 ampolles del seu primer varietal de picapoll. Vinificació tranquil·la, maceració pel·licular i criança en les seves pròpies lles durant dotze mesos. A cop d'ull impacta el color groc molt lleuger, net, brillant però amb un acabat de ribet acerat ben marcat. En nas, vi franc, net i afri-

tat, amb notes dolces de fruites madures arrodonit amb aromes de criança oxidativa. Pas per boca llarg, llaminer, balsàmic i mineral, acompanyat d'unes sensacions de fruites dolces en compota. També trobem notes agradables molt curioses dels vins fins de Xerès, degudes a la seva criança en lles. Vi ideal per tastar-lo i gaudir-ne acompanyat d'un bon àpat. Una nova petita joia per a la DO Pla de Bages.

Preu de venda: 14,90 euros

Casa Ignasi Casanovas (bar Puerto Rico)

L'edifici es troba en el número 2 de la Muralla de Sant Francesc, davant de la plaça de Valldaura. Aquesta zona es va urbanitzar al llarg del darrer terç del segle XIX amb edificis d'habitatges i petits negocis, funcionals i sense gaires elements decoratius, que contrasten amb aquesta casa de l'arquitecte Ignasi Oms i Ponsa de 1910 (o 1901 segons el cadastre). És una obra una mica atípica d'Oms, perquè està resolta en un llenguatge neoclàssic pre-modernista, a diferència de la seva obra posterior.

L'edifici, de planta baixa i dos pisos, forma part d'una finca més gran de planta irregular i resol la cantonada entre l'inici de la Muralla de Sant Francesc i el carrer del Cos. La composició de la façana, clara i senzilla, segueix un ritme simètric en la proporció i la disposició de les obertures típic del neoclàssicisme, que conformen els eixos verticals. A la façana llarga, la de la Muralla, hi ha quatre portes balconeres per planta amb persiana de llibret, mentre que a la curta n'hi ha dues. L'ordre horitzontal es veu en les línies d'impоста de cada planta, sobre les quals s'han fet els balcons, i en la cornisa i el coronament sense decoracions. A cada obertura hi ha un balcó i un de corregut llarg que unifica la darrera obertura de la façana llarga amb les dues de la petita, a través de la canto-

nada. Les baranes dels balcons són de ferro forjat amb ornaments de fosa típics de l'època. És remarcable la diferenciació del tractament del mur entre els dos pisos i els baixos, que estan revestits de pedra, tot i que el local comercial actual en tapa una part amb plafons de fusta. A la part dels pisos, en canvi, hi ha un arrebossat pintat que contrasta amb els emmarcaments remarcats en pedra de les portes, i en les línies d'impоста i els balcons. La coberta és a tres vessants.

El catàleg de Manresa protegeix de manera parcial l'edifici, concretament la façana i la composició, que determinen la seva personalitat i permeten millorar la qualitat estètica de l'entorn. Aquest tram de muralla ha estat tradicionalment una parada d'autobusos que ha afavorit la presència d'un bar als baixos de l'edifici, anomenat Puerto Rico, nom amb el qual es coneix popularment l'edifici o, fins i tot, pel de "bar del Lloro", perquè n'hi havia hagut un, quan era el bar Ramon. Aquest establiment està construït a doble nivell i permet veure l'estructura de columnes de fosa de l'edifici.

PER SABER-NE MÉS:

- LACUESTA, Raquel, Ignasi Oms i Ponsa, arquitecte: la consolidació del modernisme terra endins, Delegació del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya a Manresa i Angle Editorial, Manresa, 2009.

Llorenç Capdevila

Marlowe al Miami

Que els carrers i diversos espais de Manresa s'han convertit els darrers anys en un plató cinematogràfic no és cap novetat. Fins i tot aquesta revista hi va dedicar fa temps el reportatge central. Que Manresa serveixi de decorat en una gran producció de Hollywood, en canvi, potser no és tan habitual. Fa gràcia veure alguns espais de la teva quotidianitat urbana reflectits (i adequadament adaptats) a la gran pantalla.

He de confessar que, quan vaig saber que una escena de la darrera pel·lícula de Neil Jordan (un director que m'agrada des que vaig veure *Joc de llàgrimes* fa més de trenta anys), protagonitzada per Liam Neeson –un actor més que solvent– i inspirada en un personatge clàssic de la literatura, Phillip Marlowe –el detectiu creat per Raymond Chandler, un dels pares de la novel·la negra nord-americana–, estava rodada al conegut Miami –Maïami per als amics– de Manresa, em van venir moltes ganes de visionar el film i aquest estiu he tingut ocasió de fer-ho.

A l'hora de la veritat, però, mentre veia la pel·lícula, les decepcions s'anaven succeint: em va semblar una imitació ensopida, amb voluntat d'exercici d'estil, de les que es produïen als anys quaranta –com *El falcó maltès*, dirigida per John Huston el 1941, o *El son etern*, dirigida per Howard Hawks el 1946–; la interpretació de Neeson és poc convincent –que lluny que està del Bogart dels dos films que acabo d'esmentar!–; i, definitivament, del Miami l'únic que en sortia era, durant un segon, la façana, on porta el nom de Schmidt's Liquors –perquè se suposa que és un local de Los Angeles dels anys vint– i, durant una breu conversa de dos personatges on predominen els primers plans, l'interior del local que ben bé podria ser qualsevol altre o, fins i tot, una reconstrucció en un plató.

Què voleu que us digui? Realment té sentit aturar una ciutat, transformar un restaurant i desplaçar tot un equip de rodatge d'un cap a l'altre del món per omplir, en el muntatge final, amb prou feines uns quants segons de la pel·lícula? Potser Manresa és un escenari irresistible, però diria que els hauria sortit més a compte reconstruir el carrer i el bar en un plató de cartró pedra sense moure's de Hollywood.

Eudald Tomasa

Irradiadors (culturals)

Rellegint uns textos de l'amic Lluís Calderer em va venir a la memòria una de les converses que havíem tingut sobre el paper de les ciutats mitjanes en la configuració d'una cultura catalana avançada i potent. La seva reflexió estava a la base d'una acció que compartia amb mossèn Junyent: posar intel·ligències en contacte era un objectiu, per assolir el següent, crear nuclis irradiadors de cultura. Quaderns de Taller o la revista *Faig* eren dues iniciatives que el Lluís liderava amb aquest enfocament i que no van créixer perquè no van rebre mai el suport polític i econòmic que es mereixien. Encara recordo una excepció: quan Xavier Bru de Sala, com a Director General de Promoció Cultural, investit amb una aureola d'intel·lectual noucentista, ens va confirmar en el seu despatx de la Generalitat que ens concedia una subvenció d'un milió de pessetes per a *Faig*. Va ser un èxit puntual, ja que ni Ajuntament ni Diputació ni Generalitat van fer cap esforç per donar suport a una iniciativa que era més que una revista cultural: volia ser un focus irradiador de cultura des de Manresa, per anar més enllà.

Erques Torres

El que per a molts podia ser frustrant, no ho era per al Lluís: la vastitud i intensitat de la ignorància de l'entorn no l'afectaven negativament; de fet, la manca de sensibilitat i subtileza l'atiaven a pensar que calia treballar més per assolir l'objectiu. Calderer seguia, conscientment o no, la trajectòria de persones que abans havien jugat un paper similar a la ciutat. Em refereixo a Fidel Riu i Ignasi Armengou, artífexs de la revista *Cenacle* primer i després de la revista *Ciutat*, impresa i apadrinada per Ramon Torra i Pujol, una publicació modèlica que podeu consultar sencera al web <http://www.civtat.cat> (molt útil per comprendre l'abast d'una iniciativa cultural modèlica). Treure de l'oblit les persones que han plantat llavors d'excel·lència en la societat que vivim és missió indefugible. Mereixen ser recordades com a constructores de la nostra cultura. En aquest sentit, en la línia del web que he citat, investigar en profunditat la trajectòria de personatges com Riu i Armengou i el mateix Calderer és necessari i intrínsecament interessant. La vida d'Ignasi Armengou és digna d'un guió de pel·lícula britànica (mireu-ne l'article de la Wikipèdia).

EL CUL DEL POU

MICROCLIMA FESTIU

Un estrany
fenomen fa
aparèixer la pluja
cada Festa Major
a Manresa

En un any de sequera, amb tots els llums d'alarma encesos per la manca de pluges continuades arreu i el perill d'incendi elevadíssim, el microclima que regeix el cap de setmana de la Festa Major de Manresa no ha fallat i els xàfecs han deixat organitzadors i participants novament amb l'ai al cor. El fenomen és curiós i digne d'estudi per part del Meteocat, que, veient els esdeveniments, faria bé d'estudiar què propicia les nuvolades destinades a engegar (o gairebé) els actes més cars a la merda.

El que sap més greu és acabar amb la pólvora mullada. A la nostra ciutat, no només és una frase feta. Entre el foc de bestiar i diables i el castell de focs de l'Agulla, una de les partides més quantioses del pressupost festiu és la pirotècnia. Encara bo que, finalment, la pluja ha respectat aquests dos esdeveniments i que la cita amb el grup de moda The Tyets va resultar multitudinària... i gratuïta per als espectadors, fet que confirma la necessitat de -mai tan ben dit- tenir bons cartutxos i saber-los fer espetegar buscant tan públic com es pugui i en els espais urbans que resultin més funcionals per aplegar-lo.

Molts dels que fem la revista
amb l'article mensual,
la crònica, l'entrevista
o l'obra d'art visual,
fa molts anys que piquem pedra,
amb la gaita o amb el timbal,
tan bé com sabem i amb ganes,
perquè arribi puntal
El Pou, al quiosc i a casa,
com la cosa més normal.
Més en picarem encara,
si els lectors no ens feu el salt
i accepteu amb benivolença
que us arribin al portal
els nous Pous de la gallina
de manera habitual,
cada mes, i amb complaença
els llegiu com un regal,
ni que sigui a la comuna
fent esforços, tant se val.
Si tenim salut i eines
fer la feina és el que cal
i persones que l'entomin
de bon grat i amb el cap alt
per aconseguir la meta,
el miracle mensual.
Trenta-sis anys fa que rutlla,
a Manresa capital,
aquesta aguda revista
en què ningú hi guanya un ral,
però sí que ens surten els números:
quatre-cents són en total.
Celebrem-ho doncs, compares
i el públic en general,
fent-ne gala, com pertoca,
de manera triomfal
amb la foto de portada
on sortim el personal
que al llarg de la seva història
i del moment actual
som o érem gallinaires,
al peu del nostre local,
del carrer de Sobrerroca,
ocupant tot el vial,
prop del pou on hem caigut
i ningú no s'ha fet mal.
PER MOLTS ANYS! I bon setembre.
Bona festa nacional.
I que puguem veure un dia
sense brida ni ronsal
el país que volem lliure.
Via fora! No al dogal
de l'Espanya que ens escanya,
i que fa córrer el perpal
de manera visceral
quan posem urnes i tal.
Déu ens guardi d'aquell mal.

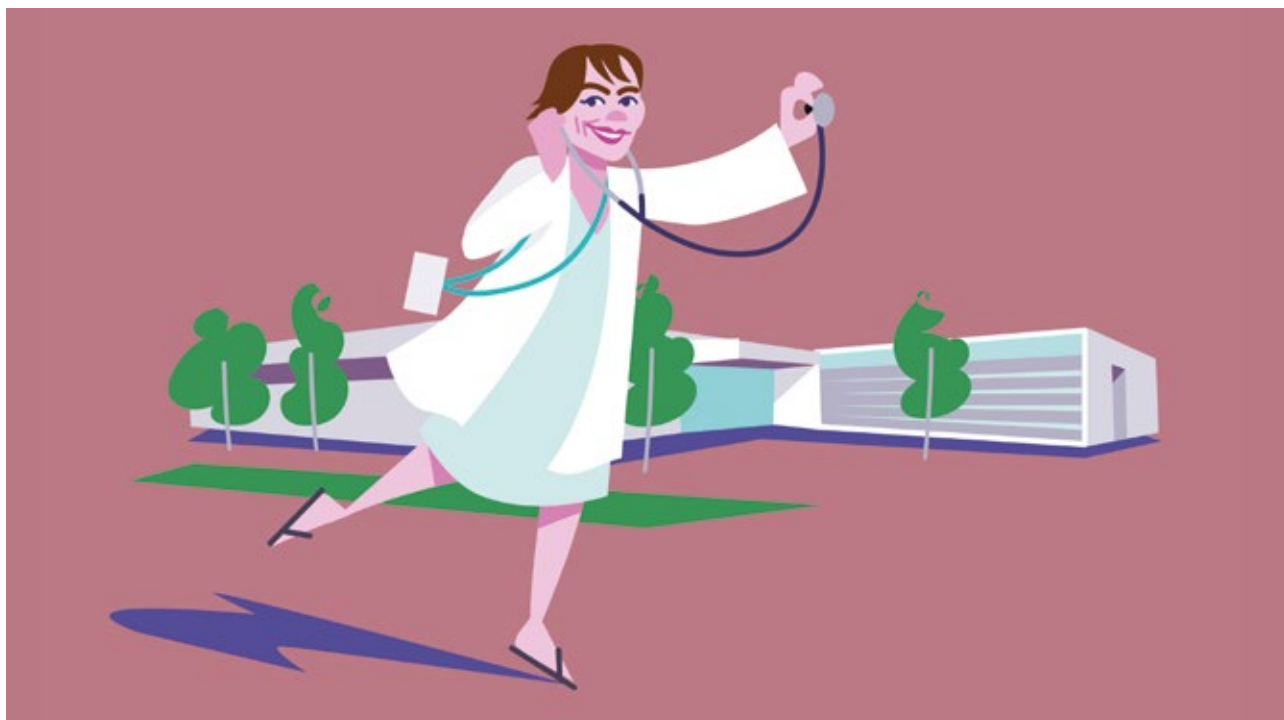
El rei de la roba estesa

L'última nit de la Festa Major de Manresa és un dia especial per a alguns manresans i manresanes –els que anhel·len la nit del foc i dels balls o els que l'esperen perquè significa que l'endemà ja podran dormir amb les finestres obertes sense sorolls i no tant per altres, els que no en tenen mai prou de festa i els que l'endemà tornen a treballar després de les vacances. Però també hi ha qui desitja la nit de cloenda a la plaça Major no pels incentius que a la gent estàndard ens poden venir al cap, sinó per l'afany de superació personal.

El nom de l'exemplar de torn és Camil Suades i el vaig conèixer a la seva arena: al ball del correfoc. Sí, sí en alguna ocasió allà has notat el contacte de carn molla obrint-se call o t'ha caigut una samarreta suada a la cara o a dins de la cervesa, hi ha molts números que el Camil en sigui l'artífex. Ell és el màxim anotador històric de roba estripada als cables penjats per sostenir la pirotècnia. Un rècord que no consta enlloc, però que ningú li rebatrà. Tal i com m'explica ell mateix, sempre intenta trobar la roba en descomposició al terra. Si veu un llançador inexpert errar el tir, el triplista manresà anirà a recollir la peça i intentar anotar el seu tir lliure. Si no hi ha material al terra, no li queda altra que arrencar la roba de gent innocent. «Cada any acabo a comissaria i, no t'ho creuràs, encara és hora que l'alcalde em rebi a l'Ajuntament amb tots els honors. Un sense sentit!», declara indignat. El fotut és que van passant les hores i a vegades no queda ni un drap a la plaça, els grupets ja el tenen controlat i no el deixen ni apropar-se. Aleshores no li queda altra que jugar les seves cartes i és quan el seu cognom pren força. Sí, el Suades es presenta a la plaça com si hagués entrat a un correfoc a l'Antàrtida, abrigat com una ceba. Així, comença a treure's roba suada i a intentar estendre-la a mode de projectil contra el cablejat. Però tota ceba té una última capa, i quan aquesta arriba, les rialles dels espectadors curiosos es converteixen en crits d'esglai, perquè per més borrarxo que vagis saps que si portes roba pot venir per tu amb tota la carn pengim-penjam.

ISABEL ROIG, MEDICINA DE PROXIMITAT

La doctora Isabel Roig i Grau (Barcelona, 1958) ha estat sempre una candidata ferma per a aquesta secció. I en aquest número 400 del Pou, que és un himne a la perseverança, encara més: fa vora trenta anys que la dona passa visita cada dia de cada dia al CAP Sagrada Família. Venia de fer les pràctiques a l'àrea metropolitana i va arribar amb una plaça per oposició que considera que va ser la sort de la seva vida, fins al punt de sentir-se una manresana més. «Jo ja tenia la canalla, amb sis i dos anys, i aquí vaig coincidir amb la Dra. Alberó, amb qui érem companyes de promoció. Aleshores érem el CAP Fonera, i em va agradar des del primer moment!». Isabel Roig havia nascut al barri de Gràcia, però des de petita que la família es va instal·lar a Badalona. Una veïna llevadora li despertà la vocació, i sempre va pensar que ella també en seria. Però, amb la matrícula d'honor obtinguda a COU i comptant amb la gratuïtat universitària, a darrera hora va triar Medicina a la UAB. El resultat és una metgessa docent, que es defineix vocacional, i que defensa un equilibri de tres potes, que són la personal, la dels companys i una tercera que és la direcció del CAP, «que sempre ens ha fet costat, des d'aquells primers equips amb la dra. Àfrica Garcia, Matilde Català, Tino Algilaga... fins ara amb la dra. Núria Busquet». Casada amb un metge terrassenc que treballa a l'hospital de la Vall d'Hebron, ella encara no es cansa d'anar i venir cada dia del Vallès. De fet, diu que aprofita els trajectes per desconnectar, encara que no sempre ho aconsegueixi. Experta en deshabitació d'alcohol i tabaquisme, la mort sobtada d'un germà fa vint anys li marcarà la vida. «Aleshores no ho van saber detectar i l'ambulància va arribar sense desfibril·lador...». El resultat és el seu compromís amb el suport vital, del qual ella mateixa ha fet molts cursos a

les escoles de Manresa i als CAP per al personal sanitari, fins a aconseguir multiplicar arreu la presència de desfibril·ladors i que cada dia més gent sàpiga diagnosticar i fer-los servir. També hi ha hagut moments feliços, com quan la van nomenar Metge bagenc, el 2015, per votació dels companys de professió, o quan el 2018 va rebre el premi a l'excel·lència professional pel Col·legi Oficial de Metges, i diversos premis nacionals en investigació en l'Atenció Primària. Tampoc no ha negligit la docència i la recerca, des d'aquella ABBEL (Associació del Bages i Berguedà d'Estudi dels Lípids) fundada l'any 1994, amb els doctors Clotilde Morales, Carme Bertral, Anna Gutiérrez, Isabel Comerma, Pep Cañellas, Carles Pardo... «Me'n deixo molts, però tinc clar que era una manera de relacionar-se i fer xarxa a la comarca». Ella la va presidir els deu darrers anys, diversificant temes i recerques, fins que la pandèmia es va encarregar de desfer-ho. I tot i que sovint li han ofert d'incorporar-se a la direcció del centre o en d'altres encàrrecs de gestió, ella no vol deixar de ser la metgessa de família que és. «M'afalaga, eh?, però em penso que no m'agradaria ni crec que servís». Aquests darrers anys, defensant l'especialitat de medicina de família, la covid-19 o fins i tot la vivència personal d'una malaltia greu creu que l'han fet millor encara: «Vaig estar un llarg temps malalta i em vaig jubilar, però... em van demanar de tornar i vaig dir que sí, i aquí continuo. Em sento útil i la rebuda dels pacients ha estat indescriptible!». Amb el seu marit, doncs, han decidit que es jubilaran plegats més endavant, i ella creu que tindrà temps d'acomiar-se dels tres o quatre-cents pacients de tota la vida. I només es reserva per després la vocació secreta que cultiva: és pessebrista! Potser per aquest compromís de construir, refer i recrear sempre un món volgutament millor.

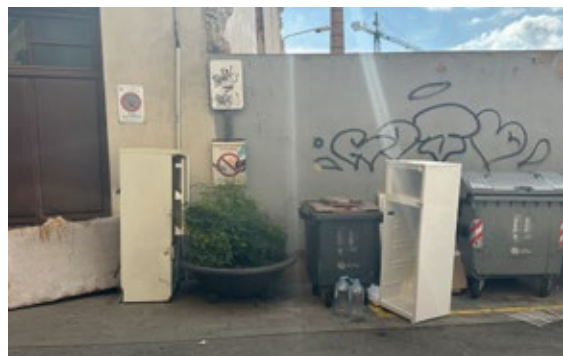
PER LA PUDOR LA CONEIXEREU

Te n'adones així que hi tor- nes després de passar uns dies fora. La ciutat se t'apa- reix davant els nassos com un gran urinari públic. Per què, si no, Berlanga hauria triat Manresa per situar-hi els lavabos de Plácido? La ciutat regalima orins pels quatre costats. Segurament deu ser la ciutat del país amb més pixums, escopinades, vòmits, colomassa, excrements, xiclets i altres detritus per metre quadrat. Si fins i tot tenim el carrer Merdisser. El servei de neteja municipal fa el que pot, però per més vegades que desinfectis la tassa, si el personal pixa fora, de què serveix? Si és veritat que totes les ciutats, com les persones, desprenen una olor especial, la de Manresa recorda la d'una sola després de trepitjar una tifa fumejant. N'hi ha prou de badar discretament els narius i mig aclucar els ulls, però sense negligir el recorregut dels peus.

DEIXALLERIA URBANA

Fa una quantitat de mesos, l'Ajuntament va escollir aquest mateix indret que re- tra- tem –gentilesa de la foto d'un veí– com un punt per fer veure a la ciutadania que electrodomèstics com una nevera no es poden deixar abandonats al bell mig del carrer. Van decidir retolar un refrigerador vell amb un missatge apellant al civisme i al foment de l'ús del servei de recollida d'andòmines i la deixalleria davant l'aparició incontrolada de residus d'aquest tipus a les voreres de la ciutat. Doncs bé, aquella *performance*, lluny de ser efectiva, ha acabat generant l'efecte contrari i, en el moment de captar la imatge, en ple carrer de Puigterrà de Dalt, no n'hi havia una, sinó dues, de neveres.

DESCOMPTES SCRABBLE

La imatge correspon a l'establiment Clarel –abans Schlecker– del carrer de Sobrerroca, gairebé davant per davant de la redacció de la revista. De vegades, algunes promocions són difícils d'entendre perquè no acaba copsar bé el descompte que s'aplica. En el cas que ens ocupa, com es pot apreciar a la imatge, el que va costar és d'anunciar-la, la promoció. La idea d'imprimir lletres individuals, cadascuna en un full, d'entrada, no sembla dolenta. Ara bé, què passa quan s'ha de girar cada unitat i enganxar-la de cara enfora perquè es vegi a través del vidre? Doncs que s'acaba jugant a l'scrabble i irromp la maleïda lletra trabucada.

RÈTOL EN CATANYOL

Continuo amb temes de lletres per presentar-vos un rètol en catanyol col- locat adjunt a un senyal de prohibició d'aparcament, al carrer Vilanova i la combinació entre català i castellà és digne d'una mala partida a l'scrabble. Hem d'entendre, a més, que el primer *di.* es deu referir a dilluns si estem parlant dels dies laborables? Me l'ha fet arribar una subscriptora encuriosida. Podeu jutjar-ho vosaltres mateixos.

EL RECORD MANRESÀ DE MONTSERRAT ABELLÓ

La poeta i traductora Montserrat Abelló té un mal record de Manresa, precisament, per un afer lingüístic. Ho recordava a la revista *Sàpiens* del mes de juliol. El 2008, va rebre el Premi Nacional de Cultura al teatre Kursaal i rememorava que, durant els prolegòmens, l'encarregada del protocol va

demanar si hi havia algú que no entengués el català. Com que una persona va alçar la mà, va continuar en castellà. L'escriptora va estar a punt de dir que ella no entenia el castellà, explicava a la capçalera de divulgació històrica.

FAN EL QUE ELS AGRADA I ESCRIUEN COM VOLEN

I acabo el repàs a l'ús dramàtic de la llengua amb la fotografia que ens fa arribar un lector. També és d'un rètol, en aquest cas de grans dimensions, instal·lat a la carretera del Pont de Vilomara, on destaca un error amb l'ús del relatiu en la combinació «el que». El que (allò que) no és interrogatiu. Va sense accent. És un error fàcil de fer. Caldria esperar, però, que una empresa de certes dimensions fes revisar les comunicacions abans d'estampar-les

EL MISTERIÓS JOAN C.

La Vanguardia publicava aquest mes

d'agost un article de Sergi Pàmies sobre la cantant Madonna, en què explicava les aventures de la mili amb un misteriós Joan C. «propietari d'una botiga de discos de Manresa, futur polític, cantant de caramelles...» Pàmies donava poques senyes, però les suficients per entendre que el company de reclutament amb qui ens consta que sempre ha mantingut una gran amistat és l'exregidor i antic propietari de Born 12, Joan Calmet.

UN BOC APRENT

Aquest any, la Mostra del Correfoc de Manresa va tenir dos Bocs a la plaça, una escena inèdita que no s'havia donat mai en els 40 anys d'història. El relleu, després de 30 anys, del Boc de sempre per un nou Boc va comportar que Boc vell i Boc jove coincidissin a plaça gairebé durant tot l'espectacle. Però l'anècdota va ser que el Boc nou duia al darrere, discretament penjada, una 'L' d'aprenent.

LA TEMPERATURA MÀXIMA DE MANRESA
PASSA DE 40 GRAUS A 20 EN MENYS
D'UNA SETMANA.

I AIXÍ EL TEMPS ENS RECORDA QUE AQUÍ
S'ACABA EL QUE ES DONAVA, ESTIU, FESTA
I VACANCES.

BENVINGUTS A LA REALITAT.

JAUME GUBIANAS 2023

26a Fira Mediterrània Manresa

Del 5 al 8
d'octubre
de 2023

Arrel & Arts
en viu

#FMediterrania
firamediterrania.cat

Entrades
a la venda!

Organitza:

Amb el suport de:

1280° montserrat riu

Exposició

Del 24 d'agost al 22 d'octubre de 2023

Horaris de visita: de dimarts a diumenge de 17.30 a 20.30 h